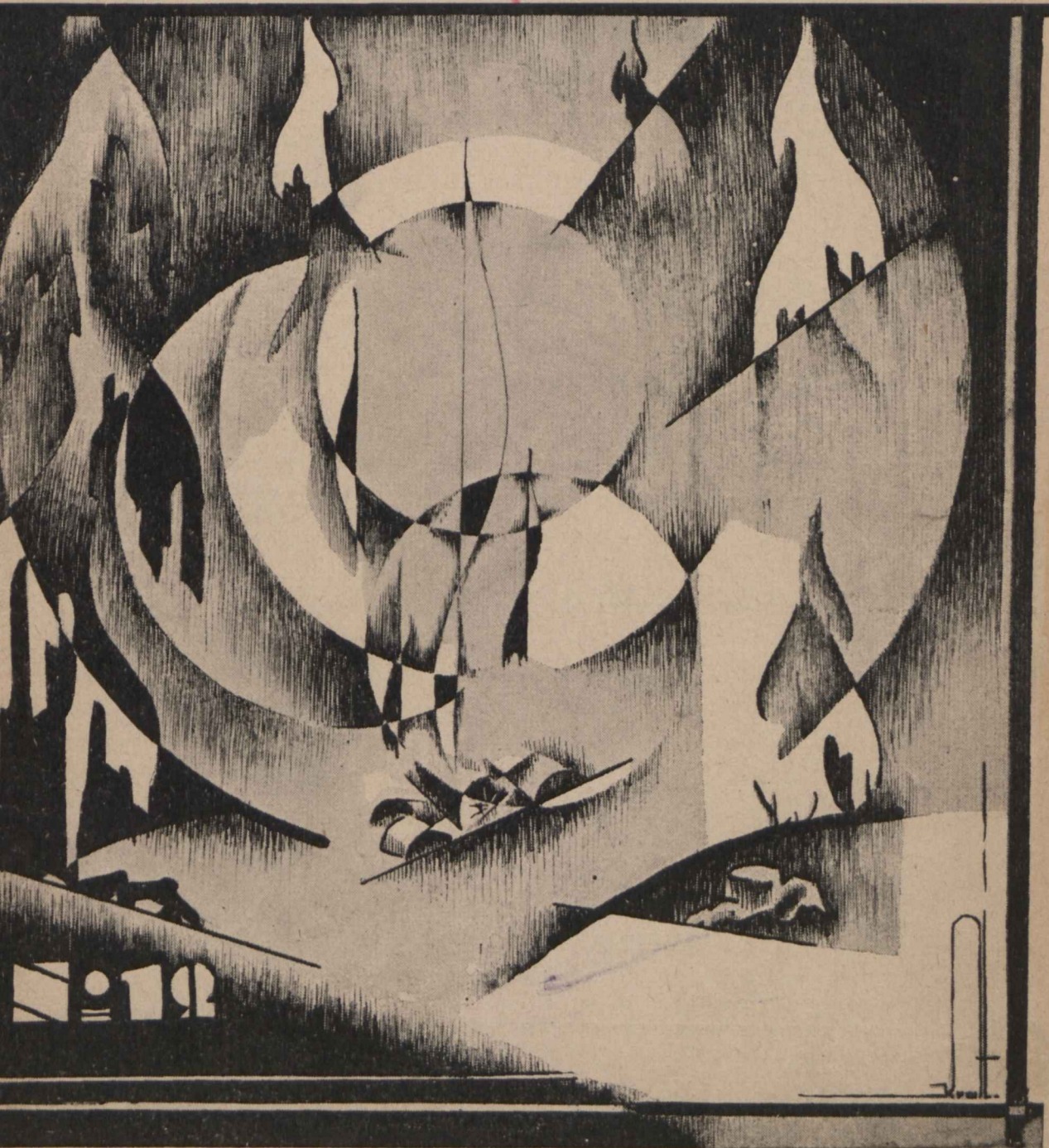

MILLANG

OSKAR
LUIK

MÄNGUASJADE, KOOLITARVETE,
RAAMATUTE JA PABERIKAUPADE
SUURÄRI

OMADERITÖÖKOJAD
MÜÜK ÜKSIKULT JA HULGAVIISI
VÕISTLEMATA ODAVATE HINDADEGA

ASUTATUD 1907

TARTU, RÜÜTLI T. 4, TELEF. 5-67

Suureim valik

raadioaparaatidest,
muusikariistadest,
grammofoniplaatidest,
jalgratastest ja
mootorratastest on

o/ü. «ESTO-MUUSIKA'l»

TARTUS, ALEKSANDRI 2. TEL. 14-88

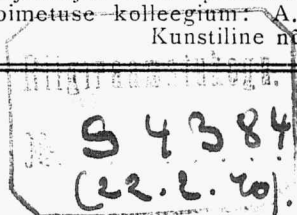
M I I L A N G

NR. 12

DETSEMBER

1938

Väljaandja: HTG Õpilaskond. Peatoimetaja: R. Sepp. Vastutav toimetaja: K. Treffner. Toimetuse kolleegium: A. Kask, H. Kuulman, A. Raidal, S. Solon ja Ü. Konsap. Kunstiline nõuandja: E. Ahas. Talitusjuht: O. Vanker.

3/ 5560
Saateks

H. Treffner'i Gümnaasium on andnud palju tüsedaid tegelasi meie riigi mitmesuguste elualade arendajatena. Nende keskel on valitsenud rahvuslik meelsus, tihe kokkukuuluvustunne ja kindel kultuuritähe.

Nende töö on kandnud vilja ja meie, nende praegused järglased, austame nende tööd ja loodame, et saame jätkata väärikalt nende tegevust samal rajal veelgi suurema innuga, kui me oleme seda teinud senini.

Meie tööd soodustab ka uus koolireform, mis võimaldab enam süveneda töösse ja saavutada ühtlasi rikkalikumaid tulemusi.

Oma eesmärkide taotlemisel on meil kasutada küllalt kättesaadavaid vahendeid.

Süveneme oma ettevõtetud töösse, sest ainult sel teel õpime tundma töö võlu õiget palet ja leiame täit rahuldust ja õnnestumisel. Püüame arendada aga ka maksimaalselt oma isetegevust. Isetegevus on tõhusaks vahendiks edaspidiste tulemuste saavutamisel. Ta on ühtlasi elule ettevalmistus koolis. Rõhutatakse nii tihti ja täiesti õigesti, et koolitarkuse kõrval peab meil olema teisi tublised omadusi, et tulevikus jõuda rahuldavate tagajärgedeni.

Ka käesolev „Müilang“, mis ilmub meie lugupeetud hällilapse H. Treffner'i Gümnaasiumi 55. aastapäevaks, tahab olla üheks noorte eneseavalduse vahendiks ja loodab, et vanade vilistlaste, nende tulihingeliste rahvuslaste ja tublide töömeeste eeskuju järel ka praegune HTG Õpilaskond suudab saavutada oma tööga väärikaid tulemusi.

Olev Vanker
Õpilaskonna vanem.

E. Liblik

Jooni H. Treffneri Gümnaasiumi Õpilaskonna allorganite kujunemisest¹⁾

Hugo Treffneri Gümnaasium ei tundnud oma olemasolu neljal esimesel aastakümnel sellist rakukest ennese, nagu seda on Õpilaskond. Oli direktor ja inspektor, olid õpetajad ja õpilased. Viimased tulid kooli, et õpida ja valmistuda lõppeksamiks, mis tuli sooritada kuski kroonugümnaasiumi juures ametliku komisjoni ees. 1907. a. sai Treffneri I järgu kool enesele sellegi õiguse. Polnud enam tarvis matkata küpsuseksami sooritamiseks kuhugi kaugemale Venemaale, kus polnud vaenuline muulastest isikute vastu sel lihtsal põhjusel, et ei teatud, kus asetseb Jurjevi-nimeline linn ühes Treffneri I järgu kooliga. Tolle gümnaasiumi õpilased olid — eriti kooli algaastail — juba enne kooli ilmumist endale võitnud mingi positsiooni elus. Nad tulid oma koolihariduse täiendamiseks ning selle omamise ametliku tunnistuse saamiseks. Elati omaette ja aina töötati. Ei olnudki võimalust midagi muud teha. Õpilasuühingud olid keelatud; neid peeti poliitiliselt ebaustavaiks. Kui treffneristid midagi ühiselt korraldasid, siis oli see mingi väljasõit lootsikuga ja saiakotiga rohelisse, ja pealegi toimus see koolijuhataja algatusel ning korraldusel.

Õpilased olid siiski teotsemas üksikutes salajastes ühingutes, millede liikmeskonna moodustasid enamasti patriootiliselt või käremeelselt hääles-

¹⁾ Osa HTG Humanitaaringi 1937./38. õ.-a. korraldatud kirjandivõistlusel esimese auhinna vääriliseks hinnatud tööst.

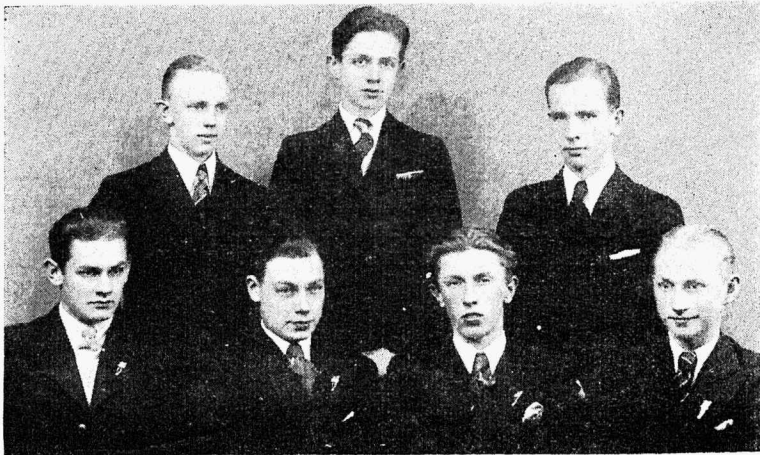
tunud õppurid. Tartus andis sellistele rakukestele enamiku materjali Hugo Treffneri Gümnaasium, kus oli suhteliselt kõige rohkem eesti soost õpilasi ja kus üldine meelsus oli kõigele välisele venesõbralikkusele vaatamata siiski eestiline. Neis ringides käidi koos, arutleti peamiselt maailmavaatelisti küsimusi, kõneldi tärkava eesti kirjanduse üksikuist väljapaistvamaist tooteist ja toetati jõudumööda avalikke seaduse piirides teotsemeid ning toimuvaid ettevõtteid, millede sihid olid kuidagi sarnased nende õpilaskonnade omadega.

Säärane olukord kestis kuni 1917. aastani. Siis tulid rahutud ajad üldises elus, mis ei jäänud ulatumata ka vana Akadeemia seinte vahele. Tuli revolutsioon Venes, tuli okupatsiooniaeg, kooli ümberkorraldamine, Eesti iseseisvumine ja lõpuks Vabadussõda. Kui 1920. aastaks Vabadussõda oli lõppenud, hakkas kõik nihkuma korraldatumasse seisundisse. Kooli õppekeeleks sai eesti keel. Õpilastel polnud enam tarvis töötada võõrkeelsete raamatute järgi ning vastata võõras keeles. Kool hakkas kord-korralt ikka enam omandama oma tänapäevast ilmet.

Vabamate võimalustega koos tulid ideed õpilaste organiseerimisest. On mõistetav, et mitmesajapealises õpilasperes leidub alati ühesuguste huvidega ning ühiste kalduvustega indiviide. Samuti on inimesel alati tarve liituda omasugustega, otsida taoliste

Õpilaskonna juhatus 1937/38. õ. a.

Istuvad vasakult: U. Kook (arhivaar), J. Tõnso (juhataja), A. Naaris (abijuhataja) ja A. Kreil (abisekretär). Seisavad: V. Vende (laekur), A. Raidal (kroonik) ja O. Vanker (sekretär).

huvidega isikuid ja anda sellise liitumise saadusele mingi organiseeritud vorm. Koolielus ning kooli ühiskonnas võib sääraseid otsinguid ning liitumisi märgata igasuguste „kampade“ tekkimises. Need ei tarvitse olla liitumised halvas mõttes, sest ka mõnda kirjanduslikku teost põhjalikumalt analüüsiv ning arutlev õpilaste rühm on kamp.

Õppurite salk, mis koosneb ühiste taotluste ning enamasti ka ühise maailmavaatega noortest, võib teotseda mõne õpetaja juhtimisel või kaasabil. Õpilaste eneste võimed on siiski mõnes suhtes vägagi piiratud ning neile on tarvis juhti, kel oleks võimeid ja tahtmist suunata noorte püüdlusi teatavas sihis ning kes oleks suuteline kontrollima oma hooldatavaid. Samm sellisest legaalsest rakukesest edasi on juba õpilasing.

Õpilasingid kerkivad Hugo Treffneri Gümnaasiumis nähtavale 1917. a sügisel. Üldse on Hugo Treffneri Gümnaasiumis esinenud sünnijärjekorras järgmised ringid:

- 1) Spordiring,
- 2) Füüsika-Matemaatika - Loodusteaduse Ring,
- 3) Karskuring,
- 4) Dramaatiline Ring,
- 5) Malering,

- 6) Humanitaarring,
- 7) Usulis-eetiline Ring,
- 8) Põllumajanduslik-ühistegelik Ring,
- 9) Ajaloo-Maateaduse Ring,
- 10) Fotoring,
- 11) Muusikaring,
- 12) Klassikaring,
- 13) Kunstiring.

Püsima on jäänud neist kümme.

Ringid on HTG õpilasperes varasem nähtus kui Õpilaskond. On muidugi võimalik ka vastupidine juht: enne tekib või luuakse mingi kooli kõigest — või ka mõnest osast — õpilastest Õpilaskond ja alles hiljem hakkavad eralduma tervikust üksikud grupid, mis muutuvad arenedes ringideks. Viimane moodus on tavalisem neis koolides, kus õpilastel puuduvad tugevamalt arenenud erisuunalised harrastused.

Juba veneaegses koolis olid kujunenud paremaid võimlejaist erigrupid, kellega aineõpetajad õhtupoolikul teostasid harjutusi. Siis polnud koolil veel oma võimlat, vaid kasutati Laia tänava „Turnhalle't“. Peale kooli praegustesse ruumidesse asumist muutusid ühtlasi ka õppekavad, ja võimlemistunnid, mis olid vene ajal esinenud ainult nooremate klasside õppekavades, toimusid nüüd kõigis

klassides. Lisaks sellele tulid mõned, kellele tundus kahest nädalatunnist vähe olevat, mõttele asutada asjahuvilistest mingi koondis, mis võiks kasutada õhtupoolikuil kooli võimlemissaali ja -rüütu. Nii asutataksegi 1917. a. sügisel Spordiring. Ringi nimetus kuni 1924. aastani on „Võimlemise ja Spordi Ring“. Ringi peamine tegevus seisis endiselt võimlemis- ja mängutundide korraldamises. Ring leidis igal õppeaastal suurt poolehoidu ja osutus enamasti alati perekaimaks ringiks.

Juba oma kuueaastase teotsemise järele on ringil varandusi — 18 paari suuski, ketas, kuul ja jalgpallid. Ring on järjekindlalt korraldanud spordivõistlusi, osa võtnud paljudest võistlustest ja tulnud esikohtadele. Nii saavutasid 1920. ja 1921. a. trefneristid üleriigilistel kergejõustikuvõistlustel kaks esikohta. Samuti on Spordiringi liikmeid võrsunud tuntud kergejõustiklasi.

Viimaseil aastail on alatasa suurenenud ringi vara suuskade ja pallide näol. Ring etendab nüüdki tähtsat osa. Ühelt poolt on ju ringi püsimise põhjustajaks noorte, eriti õppiva noorsoo sportimistarve ja teiselt poolt moodne mõtteviis, mis — isegi liialdatult — rõhutab kehakultuuri ning rekordsporti.

Vanuselt järgmine on Füüsika-Matemaatika-Loodusteaduse Ring, mis asutati 1919. a. sügisel. Esimesed tegevusaastad olid töörikkad ja viljakad. Ringil oli isegi oma ajakiri „Archimedes“, mille levik ulatus oma kooli seinte vahelt kaugemalegi. Ajakirja kaudu korraldati ülesannete võistluslahendamisi ja ses avaldati mitmesuguseid pikemaidki — mitmest numbrist läbiulatuvaid — artikleid. Selline tööhoog kestis kuni 1922./23. õppeaasta sügiseni. Siis saabub töös seisak — eelmise aasta juhatus oli koosnenud ainult abiturientidest ja need olid koolist lahkunud, jättes isegi ringi varanduse üle andmata. Sama tööaasta teine pool oli juba viljakam.

Ring on muretsenud arvuka raamatukogu, on omandanud fotoaparaadi ja muud inventari. Ringiga on aja jooksul liidetud Põllumajandusring (1929. a.) ja Fotoring. Viimaseil aastail on tegevus kujunenud kindlaks, piirdudes ekskursioonide ja mõningate kursuste korraldamisega.

Karskursing asutati 13. novembril 1921. a. Liikmete arv kasvas järjekindlalt ning jõudis haripunktile 1926./27. õppeaastal (252). Ring on korraldanud kursusi, referaatkoosolekuid, karskuseksami andmist jne. Hilisemal aastail on tegevus tagasi läi-

Õppenõukogu koosolekult
1938. a. sügisel.

Õpilaskonna juhatus 1938./39. õ. a.

Istuvad vasakult: V. Eiler (kroonik), V. Tõnisson (arhiivaar), O. Vancker (juhataja) ja V. Vende (laekur). Seisavad: O. Stoltzen (abisekretär), A. Raidal (abijuhataja) ja V. Kruuspere (sekretär).

nud — on esinenud peamiselt ainult liikmete-, tee- ja muid seltskondlikke õhtuid. On arendatud koostööd „Aitaga“ (ENKSTG Karskuring). Viimaste aastate vähene edu on osalt seletatav huvipuudusega selle ringi tegevuse vastu. Ringil on ka oma raamatukogu.

Dramaatiline Ring, asutatud 1923. a. kevadel, omab suurt tähtsust kooli aastapäeva-peo ja muude avalikkude esinemiste sisustamisel. Juba enne ringi loomist olid tekkinud õppureist asjaarmastajate grupid, kes andsid koolipidudel etendusi ja kelle „ringreisid“ ulatusid isegi maale. Ring on arendanud oma tegevust just ettekande-õhtute kava rikastamise suunas. On astunud kontakti teiste Tartu koolide samasuunaliste ringidega ja on korraldatud deklamatsiooni jms. kursusi. Sääraste kursuste arv peaks olema suurem, sest eneseväljendus on jäänud meil sääraseks alaks, mida on äärmiselt vähe viljeldud. Dramaatiline Ring on andnud lavajõude ning on kaasa aidanud nii esinemis- kui ka deklamatsioonioskuse tõstmiseks HTG-s.

Humanitaarring asutati 1924. a. veebruaris. Asutamisel seati ta eesmärgiks õpilaste vaimse elu tihendamine. Ta koondas enese ümber kirjanuslike, kunstiliste, sotsioloogiliste,

filosoofiliste jt. sarnaste huvidega õppureid. Ring on korraldanud peamiselt kirjanike mälestusõhtuid nende tähtpäevadel, siis mitmesuguseid novelli-, kirjandi- ja luuletistevõistlusi. Neist kõigist on küll osavõtt olnud võrdlemisi väikesearvuline. Raamatukogu ringil pole. Uudsusena on hakatud korraldama ekskursioone arhiividesse ja kunstinäitustele. Viimaseil aastail on tegevuses tõusu märgata. See avaldub nii liikmete arvu suurenemises kui ka ettevõtete rohkenemises.

Usulis-eetiline Ring tekkis 1925. a. sügisel. Rühm õpilasi, kes soovis asutada lisaks seniteotsevaile uut ringi, mis tegeleks maailmavaateliste küsimustega, esitas oma kavatsuse dir. K. Treffnerile. Viimane pooldas algatust. Igast klassist valiti esindajad, kes 19. okt. 1925 moodustasid 26-pealise kogu. Otsustati asutada Usulis-eetiline Ring. Ava-peakoosolek peeti 8. det. 1925. a.

Esimene tegevusaasta on viljakas, kuid vastuoluline. Aegamööda kahe- nneb töö pinge. 1928./29. õppeaastal kerkib isegi üles ringi likvideerimisküsimus. Siiski püsib ring edasi ja kuni 1934. aastani töötab järjest tõusu tähe all. Siis algab langusperiood, mis kestab tänapäevani. Igatahes on kindel, et õpilased vajavad säärast

ringi, kuid ringi loiduse põhjustab suurelt osalt sobivate juhtide puudus. Ringil on korralik raamatukogu. Tegevus seisab referaatide ja kõnekoosolekute korraldamises. Peaaegu igal aastal on ring korraldanud ka noorte jumalateenistuse mõnes Tartu kirikus. Ringi liikmete perest on võrsunud üle kümne teologi.

Põllumajanduslik-ühistegelik Ring asutati 1926. a. jaanuaris. Kavatseti korraldada ekskursionone eeskujulikesse majapidamistesse, katsejaamadesse ning tehastesse. Neist korraldatigi mõni ja peeti paar referaatkoosolekut. Arvatavasti liikmete vähesuse tõttu on ring 1929-ks aastaks liidetud Füüsika - Matemaatika - Loodusteaduse Ringiga.

1932./33. aasta teisel semestril registreeritakse Põllumajanduslik-ühistegeliku Ringi põhikiri uuesti. Ring ei saa aga oma tegevusele jalgu alla ja tema teise perioodi tegevusest pole jälgegi.

16. sept. 1926 asutati Ajaloo-Maadeteaduse Ring. See korraldas eesti ajaloo referaate, pidas Õpilaskonna kroonikaraamatut ja korraldas pildialbumit ajaloolistest kohtadest.

1928./29. õppeaastal liidetakse ring Humanitaarringiga.

Fotoringi (asut. 1927. a.) eluiga oli võrdlemisi lühike. Liikmed läksid enamasti üle Füüsika-Matemaatika-Loodusteaduse Ringi.

Muusikaringi tähtsus seisab kooli ja õpilaskonna esinemiste ning pidulikkude ettevõtete kaunistamises muusikalise osaga. Algul töötasid puhkpillide- ja sümfooniaorkester kumbki täiesti omaette, kuid 1927. a. kevadel liitusid mõlemad. Muusikaringi liikmeks võivad olla ka mitteorkestrandid. Peamiselt on ringi liikmed siiski tegevad ka orkestris. Kunagi teotses ringi juures ka topeltkvartett, mis aga oma tegevuse peagi lõpetas. Kuigi Muusikaringi orkestri mängutase pole alati ühtlane, on orkester välise efekti saavutamisel kooli- ja õpilaskonna pidudel ülisuurt osa etendanud.

Noorimaid ringe on Klassikaring. See asutati 13. veebr. 1936. a. Nimetatud ring püüab rahuldada õpilaste huve, mis suunduvad vanade keelte ja filosoofia harrastusele. Ring on avaldanud õige energilist tegevust, on muretsenud lühikese aja jooksul raamatukogu, korraldanud rea referaatõhtuid ja ekskursionone. Ringi liikmeiks on

Moment õppenõukogu koosolekult.

Gümnaasiumi II-a klass.

gümnaasiumi ja keskkooli klassikaharu õpilased peaaegu eranditult.

Majanduslikku tegevust püüab arendada Laenu-Hoiu Fond, mis võtab õpilaste summasid hoiule ning annab tarbe korral ka laenu. Kõigest hoolimata ei leia Laenu-Hoiu Fondi tegevus õiget pinda. Eriti vanemad ja keskmisedki klassid ei võta ta tegevusest osa.

Kooperatiiv hõlbustab õpilasile koolitarvete muretsemist. Sealt müüakse mitmeid asju pisut soodsamate hindadega ja seejuures läheb puhas sissetulek Õpilaskonnale.

Kaudselt kuuluvad Õpilaskonda ka klasside omavalitsused, mis teotsevad klassijuhatajate järelevalvel ja mida juhivad klasside poolt valitud juhatused ning eriülesandeid täitvad õpurid.

Noorkotkaste rühm ja haukapered on Õpilaskonna allorganiks muutunud alles 1932./33. õppeaasta paiku. See ongi mõistetav, sest noorkotkaste ridadesse kuulub kaugelt vähemik, kuna ringides tõmbavad kaasa peaaegu kõik õpurid.

Ringide tegevus on olnud kõige hoogsam 1924.—29. aastate vahel. Igal ringil on olnud kiratsemisajajärke. Kus neist on üle saadud, seal edeneb töö kuidagi viisi — intensiivsemalt või loiemalt. Juhul aga, kui pole leidunud juhti, kes suudaks elustada hääbuvat tegevust ning koondada vastavate huvidega õppureid, on ring sunnitud surema. Nii asutati 1934. a. Rahvuslik Trefoonlaste Koondis, mis aga ei avaldanud oma tegevust muus kui mõnes üldtunnil peetud propagandakoosolekus. Mõnikord tundub ka, et ringide arv on liiga suur. Igasuguseile liitmis- ja ühendamiskavatsusile aga seistakse ägedasti vastu. Isegi lihtsaks koostööks mõne õhtu või koosoleku korraldamisel tuleb mõnel juhul palju vaeva näha.

Ringide töö edukus oleneb peale väliste tingimuste ka juhatuse isiklikust koosseisust. On võimalik, et isegi üks õpilane suudab juhatusliikmena suuresti elustada ringi tegevust, n. ö. üksinda juhtida ringi. Peab olema ainult leidlikkust ja head tahtmist.

J. Malin.

Vestlus
(sõejoonis).

O. Kruus

Kainimadal

Rannaküla onnide vahel keerles alles udu ja vaikne hall merepind sulas ühte halli hommikutaevaga, kui Joonas Kurba juba majauksele ilmus, silmad üle vee libistas ja lohiseval sammul majasisemusse kadus. Seal, kadunud Kadri voodil, mis juba kümme aastat tühjana oli seisnud, magas Joonas õepoeg Anton, gümnaasiumi vanema klassi õpilane, kes jalgrattal onu Joonale külla oli sõitnud. Alles neli tundi tagasi, keskööl, oli poiss koos vanamehega merel olnud põhjaõngi asetamas. Vähe oli ta puhata saanud ja Joonas oleks ta meelsasti veel magama jätnud. Õhtul oli aga Anton palunud teda kindlasti üles ajada ja nii ärataski Joonas õepoja.

Kümme minutit hiljem olid nad juba merel, kust viimnegi udusaar oli kadunud. Joonas aerutas lühikeste järskude tõmmetega. Ta oli merel viibides hoopis erinev endisest lohisevasammulisest vanakesest. Tema vimmas turi sirgus iga tõmbe juures ja vanadel käevartel paisusid lihased, mis ühelegi noorele poleks häbi teinud.

Ümber vaatamata aerutas vanamees, kuni kõrge Päite kalda tagant Sinimägede kolm kuplit ilmusid ja kaugel idas, kus taevavärvus tõusva päikese peatset ilmumist kuulutas, Venemaa rand tumehalli ribana mere kohale kerkis. Siin peatus ta ja uuris veepinda. Anton ei märganud peegelsiledal merel ühtegi märki, kuid

vanamehe teravad silmad olid juba leidnud ujuva poi ja ta juhtis paadi selle juurde. Kiiresti libises pöör Joonas sõrmede vahelt läbi ja varsti kerkis põhjast sajaviekkümnesüllane põhjanöör üle kolmesaja üksikõngega. Üle kolmesaja õnge olid Joonas ja Anton eelmisel õhtul söödaga varustanud, nüüd aga olid õngenöörid enamasti ümber peanööri keerdunud, vaid üksikute õngede otsas visklesid alamõõdulised angerjad. Tahtmatult küsis Anton, kas saak alati nii väike oli olnud.

„Siin peaaegu alati. Ainult peale tormi mõnikord on kala rohkem.“

„Kas mujal on paremaid kohti?“

„On. Kainimadalal.“

„Arvatavasti kaugel?“

„Ligidal.“

„Miks ei püüta siis sealt?“

Senini vähesõnaline kalur vaikib täiesti. Ta näib mõtlevat ja Anton teab, et varsti pikem jutt järgneb. Tõesti, Joonas, kelle sõrmed vahetpidamata õngenööriga tegelevad, algab jutustust.

„Ümbruskonna parim kalapaik on kodukülale lähemal kui see madalik siin. Seal on põhjas pikk kivine liivaseljak, kust vanasti angerjaid lugematul hulgal välja püüti. Veel minu poisipõlves käisid mehed seal kalal. Elased siis meie külas kaks noort kalurit, vaesed kui kirikurotid. Suured sõbrad olid nad. Kalastasid alati koos ja nende armsaimaks püügikohtaks oli too madalik. Sõprus ei katkenud ka siis, kui Madis, üks sõpradest, lellelt paadi ja kallid võrgud päris. Koos Toomaga sõitsid nad igal ööl merele ja koos pöördusid nad tagasi. Ka saagi jagasid nad vennalikult.“

Kõik oleks hea olnud, kui kadedad kõrvalseisjad poleks Madisele haka-

nud „tarka“ nõu andma. Talle selatati, kuidas Toomas tema kulul elavat. Need olevat Madise kalad, mille varal Toomas elatub. Madise võrgud ja paat, Madise osavus ja õnn olevat need, mida Toomas vaid oma huvides kasutab. Alul ei pannud Madis neid jutte tähelegi. Pikapeale aga imbusid talle pähe „sõprade“ targutused ja temas tekkis salajane vaen oma ainsa õige sõbra vastu.

Ta kujutles, et oli viimasel momendil aru saanud kardetavast vaenlastest oma läheduses. Vihkamine süvenes, väliselt aga polnud seda palju märgata. Toomas usaldas oma sõpra veel vana viisi ja uskus, et nende vahel kõik oli endine. Siis tuli esimene õnnetus. Ainsa tormiga vahetusid osad. Paar päeva kestis torm ja selle lõppedes oli Madis, kelle rüsad ja mõrrad olid merre jäänud, vaene mees. Toomale aga tõi sama torm õnne. Tema ainus vara põhjaõng oli pääsenud. Torm oli küll poid minema viinud, kuid mitmepuudased kivid hoidsid nööri paigal ja traalimisega saadi nöör kätte. Peale põhjatormi oli peaaegu iga õnge otsas angerjas. Tooma õnn kordus ja tee tema rikkusele algas. Meelsasti oleks ta sõpragi aidanud, kuid sellele oli kaotus liig olnud.

Madise vaen Tooma vastu muutus metsikuks raevuks, ta luges iga abipakkumise solvamiseks ja ühel ööl tuli ta merelt tagasi üksinda. Ta jutustas väga usutava loo õnnetusest kalapüügil. Toomas olevat takerdunud nööridesse, tugev lainetus aidanud kaasa ja tema abi olevat hilineanud. Korraldati otsimisi ja traalimisi, kuid Toomast ei leitud.

Külas aga hakkasid liikuma jutud. Teati ju sõprade vahekorra muutusest ja leidis neidki, kes tahtsid olla

kuulnud tol saatuslikul ööl karjumist merelt. Jutud aga jäid juttudeks.

Täpselt aasta hiljem tabas saatus Madist. Ta sattus tormi kätte, tema paat purunes ja torm heitis ta kaldale. Ta elas veel, kuid suri varsti sealsamas. Siiski jõudis ta pihtida, et oli Tooma aasta eest merre tõuganud ja hullumeelses vihas soovitanud talle angerjatega tutvust teha. Toomas hüüdnud:

„Neetud olgu kõik, kes neid angerjaid püüavad, kellega mina tutvust teen.“

Madis suri. Aasta möödus ja siis jäi kadunuks suur mõrrapaat kaheksa mehega küla neljateistkümnest kalurist. Tõved viisid ülejäänud ja kahe aastaga olid lahkunud elavate hulgast kõik, kes peale Tooma surma olid Kainimadalal kalastanud, sest peale Madise pihtimust hüüti seda kohta nii.

Olin tollal nii vana kui sina praegu ja kalastamine jäi minusuguste noormeeste hooleks. Ükski meist ei julgenud minna neetud püügikohale. Muidugi pilgati meie ebausku sisse-maa külades. Meile näidati, et ka teistes rannakülades vahetevahel õnetused üksteisele kuhjusid. Meie küla laastanud tormid ja tõved ei tarvitsenud sugugi ühenduses olla Madise teoga. Miski aga ei suutnud meid veenda ja juba viiskümmend aastat on too koht mahajäetud. Läheb vist veel aastaid, enne kui jälle keegi seal julgeb õnne katsuda.“

Viimane õng oli Joona käes. Poolesaja viletsa nõõrijämeduse angerja seas oli vaid kümnekond käevarrejämedust siugu. Kerge tuul oli tõusnud ja vana kalur vabastas neljanurgelise kalapurje masti küljest. Selleks korraks oli tema kõnel lõpp ja terve kodutee püsis ta sõnatult, soot vasakus, roolpinn paremas käes.

H. Kuulman

Sügis

Tuul tormitseb, lõhub ja ruttab
ju tühjunud tänavail.
Ta traatides, korstnates nutab
ja vilistab sadamakail.

Ning vihma nii tihedat, külma
hookaupä mu ümbrusse vaob.
Jalg libiseb ligedail astmeil
ja aeg-ajalt tee mu ees kaob...

Nii õudne ja tühi ning paljas
on mulle nii armas allee.
Siin oli ju suvel kõik haljas?!
Nüüd... porine, tuisune.

Laulutund.

L. Nõges

Sügisspliin

On juba päevi õiged sügisilmad: udused, külmad, päikesetud. Sagedased hallaööd on teinud oma rüüstatöö — mu teed on kaetud puult langenud kollaste ja punaste lehtedega. Iga tujukas iil puistab uusi värvi-imesid mu radadele, et võiksin neid järgmisel sammul porri tallata.

Kõnnin laternaist valgustatud alleel. Valgustatud ja pimedad kohad vahelduvad. Tunnen midagi ängistavat, kartuse-taolist südames, kui olen jätnud seljataha mõne laterna ja asun läbima pimedust. Tontlikud raagus puude käed luuravad ähvardavalt mu pea kohal, valmis haarama mind. Hii-lib ajju mõte — kas pole see ka elus nii: rõõmud vahelduvad muredega, nagu pimedus ja valgus alleel.

Läbinud puiestee, heidan pilgu tagasi. Kui imelik. Kadunud on tumedad kohad. Mulle kumab vastu ainult rida laternaide.

Tibab tasast uduvihma. Taamalt paistavad linnatuled. Midagi nõidus-

likku, kutsuvat peitub neis. Ikka avardub see tuledemeri — üha rohkem eksitulesid.

Mind äratab mõtteist auto-röögatus. Kadunud on rahu. Olen taas üks neist ruttavaist olevusist, kes nimetavad endid inimesiks.

Astun omnibusse ja langen tüdinult pingile. Omnibuse aknale tibab uduvihma. Tilk liitub tilgaga, et siis koos alla niriseda. Üksikud tilgad hülgavad kalliskividena. Heidan pilgu välja läbi pisarast niisutatud klaasi. Tänavail jalutavad hästi rõivastatud härrasmehed ja värvitud daamid. Rõõmus jutukõmin ja naer kostab üle sõitva omnibuse surinast. Suurepärane, et ma pole mõtetelugeja ega pole suuteline tungima sisimasse. Kardan, et mulle irvitaks sealt vastu külmus ja tühjus.

Tänaväärsest lokaalist kostab lärmikat tantsumuusikat. On laupäeva õhtu. Mängitakse fokstrotti. Lõppenud on hall päevatöö. Piisutavalt kiunub saksofon nagu hüüaks rehepapp:

„Uusi ahteid maha, teie vedelvorstid!“ Näen paare kardinaile projitseerituna tammumas neegrimuusika rütmis. Paukuv trumm sunnib neid liigutama oma väsinud kehi. Nad naeravad joodud viinast ning tantsivad, kuna džäss saadab öhe oma rõhkvaid helisid. Vaesed rehelist!

Väljas aga sajab uduvihma, jalutavad inimesed ning kihutavad autod.

Vihmast pestud asfalt läigib. Punased, rohelist, sinised, valged laigud vahelduvad ta peegelpinnal.

Majadel hiilgavad valgusreklaamid: „Suitsetage ainult paberossi „Mõnu““ — „Kaubamaja Karl Rebane pakub ainult kvaliteetkaupu“ — „Kino „Ars““ — uus naerupomm — Dick ja Doff metsikus Läänes“.

Ning inimesed seisavad sabas. Seisavad sabas selleks, et vaevaga teenitud raha eest näha, kuidas Dick kukub või Dofile langeb pähe virn porselantaldrikuid.

Lahkun omnibusest. Olen juba tüdimuseni vaadanud läbi pisardatud klaasi. Liigun koos rahvaga. Ruttan,

nagu oleks ka mul kuhugi kiire. Eemalt kostavad läbi sügisudu kirikukella löögid — rahulikud, tumedad, kutsuvad. Missugune dissonants!

Järgin kirikukellade sõnatule kutsule. Sajandeid püsinud gooti stiili katedraalist kuuldu tasast orelimängu. Värvilised klaasmaalid akendel saadavad kirjused valguskimpe sügisuttu. Jumalateenistus on lõppenud. Üksikud vanakesed tulevad kirikust, lauluraamatu käes, ja kaovad.

Lähen koju. Teel peatab mind korraga keegi daam, paludes minult tuld. Laterna valgusel näen tumedat lokikiharat ta otsaesisel. Koban hajameelselt taskuis. Kuidas mul võikski olla tuld! Vabandun ja jätkan oma teed.

„Vabandage, kas Teil on tuld?“ See küsimus heliseb mul ikka kõrvus. Minu koju jõudes hõõguvad ahjus veel viimased söed, heites tupp punakat valgust ja soojust. Heidan voodisse. Tunnen, et mul on hea olla, üpris hea.

Kuid väljas langeb krabisedes vihma mu aknale ja tuul keerutab kriiksu-des naabermaja korstna suitsujuhtijat.

Ekskursioonile minek.

H. Aso.

Hobustel
(pintslijoonis).

R. Sepp

Ühe tee

Kummalgi pool teed laiusid põllud. Ühel pool need lõppesid heinamaaga, mis sirutas end taamal asetseva metsani, kuna teisel pool algas põldude piiril tihe padrik. Kuskilt oli kuulda niidumasina rahustavat saginat, muidu oli kõik vaikne. Maantee käänles laisalt tolmuses rahus.

Mees, kes astus tarmukate sammudega mööda teed, võis olla vahest neljakümnene. Ajamata habe, kõhn nägu, koopas silmad, karm, vihane, võib-olla isegi irooniline vine kokkupigistatud suu ümber, mis vaid harva avanes mõneks süngeks üminaks või asjalikuks märkuseks — see kõik mõjus esimesel silmapilgul võõrastavalt ja eemaletõukavalt. Kuid täpsemal vaatlusel koorusid kõigest muust välja siiski heatahtlikud silmad ja intelligentseted jooned ta näos. Pähe oli tal paisatud lillakas mütsilodu, mis arvatavasti kunagi sinine meremehe müts olnud, õlul rippus mustjas palitu, käes kandis ta väikest kompsu, kuna paksude taldadega hallid saapad segasid maanteetolmu. Poolküürus rühkis ta edasi, nagu kartes kuhugi hilineeda.

Päike oli parajasti loojumas, kui ta pöördus maanteelt ühele külavaherajale.

Silmitsedes ümbrust muutus ta erksaks. Mälestused meenusid. Kui palju kordi oli ta vanastigi tallanud seda teed! Tuttavad majad noogutasid, tuttavad kaevud kutsusid ja tuttavad kivid teretasid teda igal sammul. Tuntud teekäänak, tuntud põõsahekk — kõik olid endised. Puudki näisid meelde tuletavat päeva, mil ta viimati oli siin. Sellest oli möödunud aastaid. Hulk aega oli ta viibinud mujal. Aetuna rahutusist oli ta liikunud paigast paika. Ja nüüd? Soov veel kord näha seda kohta, kus ta sündinud ja üles kasvanud, kutsus teda sinna.

Vahepeal oli ilm pimedaks muutunud. Veel mööda ühest metsast, siis veel üks teekäänak, ja juba nägi silm tuttavaid põllulappe ning eemalt kerkivaid vanu hooneid.

Ta istus maha põlluveerele ja las kis pilgul rännata üle nurmede, mis hakkasid talle kohe tasast juttu puhuma. Kõik põllutükid rääkisid midagi. Nad kõnelesid, kuidas ta oli

tulnud hobustega esimest korda põllule, kuidas töötanud ja vaeva näinud, kuidas tal midagi õnnestunud või äpardunud.

„Siin olid meil kartulid viimasel aastal,“ mõtles ta endamisi, heites pilgu põllule, kus nüüd lokkas rukis, „ja siin segavili. Seal — ei — seal teisel pool oli kesa.“

Iga puu, iga kraav ja kivi selle kaldal, iga põllusopp ja põõsas oli seotud mingi mälestusega. Need sündmused, mis kumasid nüüd luubis, olid kõik ilusad. Kadunud oli halb ja inetu, mälestuses püsis vaid hea.

Õo ligines. Ta astus edasi. Hooned lähenesid. Valju haugatusega tormas koer talle vastu. „Karul!“ hüüdis ta. Metsiku rõõmuga ajas koer end tema najaku püsti, meeleheitlikult nuuksudes. Vana hea, kallid koer! Ta võttis koera pea sülle ja silitas seda. Koer oli õnnelik: müras, rebis varrukaid, jooksis eemale, kahmas puutüki suhu, hüppas suurte vallatlevate sammudega tagasi ja surus oma koonu usaldavalt vastu mehe reit.

Elumajas oli kõik juba vaikne. Laudauks oli pärani ja sealt kuuldus loomade ähkimist.

Ta astus lauta. Pilk puhkas igal loomal. Pooled neist olid vanad, tema ajast. See Maasik seal, selle oli ta veel isaga laadalt toonud. Läbi vihma olid nad tulnud, isa vankril, kuna tema oli kõndinud maas ja ajanud lehma. Varsti peale seda olid nad hakanud ehitama uut puhast lauta, sedasama siin. Kõik oli nagu alles eile. Kas oli tõesti võimalik, et ta nii kaua siit ära oli olnud? Et kõik see kuulus nüüd teisele, mida tema oli aidanud luua?

Kui unes käis ta ringi, silitas mõnd looma, siirdus talli, patsutas vanu tuttavaid hobuseid ja istus ühte nurka, kus ta nii tihti oli ennegi istunud.

Ta oli õnnelik. Oleks tahtnud sülelda tervet maailma.

Laudaesikust leidis ta pumba. See oli olnud raske pump. Et vaeva kerendada, oli ta kunagi kangile raudtükke külge sidunud. Need olid nüüdki veel seal. Keegi polnud pumba parandanud. Siis vaarus ta välja ja vahetis tüki aega ainiti elumaja. Tema toa aken oli lahti. „Ei tea, kes seal nüüd peaks magama?“ mõtles ta.

Ta liikus rehe poole, läks rehte ja viskus heintele. Koergi heitis tema kõrvale pikali. Soe ja mugav oli seal. Vaid puude kahin ja mõne jooksva roti müdin segasid vaikust. Silmad olid tardunud pimedusse ja kireva lindina jooksis kogu ta elu neist mööda.

Karjapõli... Kool... Siis sõda, mis oli tedagi mürgistanud. Haavatuna oli ta tulnud koju. Ühed haavad olid paranenud, teised püsinud... Ema oli surnud; isa järgnes peagi. Üksi uitas ta oma rahutuses ja uputas haiget hinge. Kuid uppus talu. Ja ta läks...

Ohkega tõusis ta. Iga rakk temas tajus, kuidas ta armastas oma endist kodu. Ennevanasti oli ta tahtnud eemale siit, rännata mööda võõraid maid, palju kuulda ja näha. Nüüd oli ta vaba. Iga ilmakaar oli avatud, kuid midagi oli igaveseks suletud ja selle tähendust tunnetas ta nüüd selgesti.

Maailm oli teda imetanud sapiga. Ta oli tõmbunud enesse. Inimesed tundsid end ebamugavasti tema seltis, nad peaaegu vihkasid teda. Kuid ometi armastas ta seda närust maailma ja tahtis elada.

„Kas tõesti,“ mõtles ta, „pole siis võimalik olla alati õnnelik? Siiski. Luua endale ise rõõmu!“

Ta haaras oma kompsu ja astus välja. Oli aeg minema hakata. Murdunud ühe malaka, hakkas ta kiirel sammul astuma mööda teed.

„Ei, Karu, sina ei tule kaasa, kuuled!“ — Koer liputas alandlikult saba ja jäi seisma.

Idas helendas. Maa auras. Loodus ärkas ja hakkas laulma.

Ja tema, vander?

Ka tema laulis. Viiski oli rõõmus. Kuid ometi midagi nagu puudus ta helides.

Miski külm puudutas ta kätt. See oli Karu. Õrnalt silitas ta koera ega käskinud teda enam tagasi minna. Ja siis jätkasid kaks sõpra oma teekonda. Ees sirutas end hall teelinik.

Eemalt käänult paistis kaks kogu. Nad olid ümber pöördunud ja vaatasid tagasi. Veel paistis neile üks tuuline aken, mis helkis tõusvas päikeses. Viimaks kadus seegi. Jäi järele vaid mälestus...

E. Ilves

Õhtu

Kauguses sinetavate metsade kohal rõõselt punetavate pilvehehemete tagant paistab päike külmkollase kerana. Kogu õhtutaevas on temast õrnas õhetuses. Õhk on täis punakat valgust ja parvedena kihavaid sääski. Eemalt noor-rohelise lepavõsa poolt roomab udu. Ja kollaste tulikate ning punaste oblikapäädega kaetud sooheinamaast õhkub jahedat niiskust. Pea kohal aga on taevas nii hele-sinine... Tuult ju ei ole.

Seisan näoga vastu kaugemal algavaid soisi võsastikke. Silmapiiril lõikuvad taevaga kaugete metsade sakilised siluetid. Siit kraavipervelt algab madal heinamaa, mis pika kitsa ribana ulatub minust kahele poole.

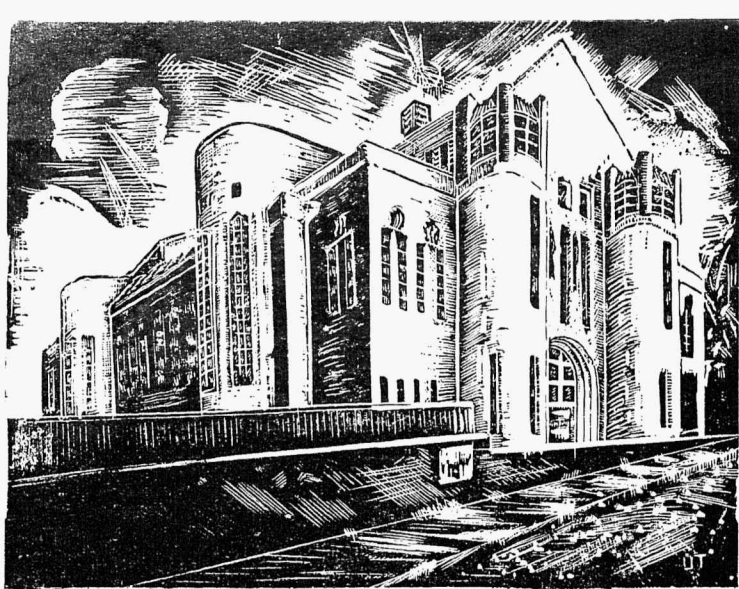
Mu selja taha jääb linn. Nendest madalatest agulimajadest kuulduv siia

aeg-ajalt väravate ja kaevuvinnade käginat, laste kilkeid ja mingi sügava jutlemise kumedit kõma. Koeri haugub... Maanteelt kostev vankripõrin on nõrk ja kauge. Lähedases lehtmetsas vidistavad vaikselt linnud...

Seisan nagu maasse kasvanuna kastetel rajal, imedes endasse selle vaikse ja rahuliku õhtu harvu hääli. Ja see kiduravõitu ning tagasihoidlik loodus siin ümber saab kuidagi lähedaseks.

Siis hakkab vasemal kukkuma kägu. Muidu jääb kõik üsna, üsna vaikseks.

Tardun unelevalt õndsasse liikumatusse. Mul on korraka nii hea, ma ei tunne enam isegi sääskede hammustusi oma kaelal. Mul ei ole midagi vaja, ja äkki ma taipan, et see kägu seal kukub õnne mu eelolevale suvele.

Ü. Teder.

„Vanemuine“
(puulõige).

H. Malin

Sõpradega jõel

Laman paadininal. Mu kaaslased magavad vist.

Laman ja naudin tähist ööd. Tasa libisevad mööda kaldad. Vesi loksus vastu lootsikukülgi.

Oleme paadiga teel juba kaheksa päeva. Meie reisisiht on meri, mis praegu asub kümnete kilomeetrite kaugusel.

Päeval sõuame. Kui on väga kuum ilm, lamame niisama alasti üksteise kõrval, ujume ja püüame kalu. Suuremaid imimasulaid pole me näinud enam päevi. Mõlemal pool jõge laiuvad määratud luhad mehekõrguse heinaga. Kaldad on aga palistatud tiheda pillirooga. Ja kus on linde! Öö on täis nende hääletsusi.

Toitu valmistame endile ise. Lõuna ajal hakkab paadis surisema petrooleumkeetja ja kordamööda teeme

süüa. Vahel, kui kaldapind on kindel, teeme lõkke kuivale maale. Sööme enamasti kalu. Kui aga on hää õnn, laseme mõne pardi ja saame maitsva prae.

Inimolevusi näeme nende vaiksete päevade jooksul süiski. Ülepäeviti möödub meist armetu hiinaurik ja alles eile tuli vastu mingi purjekas meriskautidega. Tegid laeval hulljulgeid trikke ja laulsid lorilaule.

Nii elame ja liigume kolmekesi.

Praegu on aga öö. Magama ei viitsi heita. Olles kõhuli, ripuvad käed leigesse auravasse vette. Veider, kuidas vesi on nii soe. Kuid veekasvud on nii salapärased. Mustade angerjatena liiguvad nad sügavuses. Ööhääli on palju. Üks igavene sorin — ei tea, mis lind seda teeb. Teine jälle nagu saeks. Kaldal löövad sulpsu veepinnal.

Äkki laskub päris minu ligidal üks lind vette. Haaran püssi — aga panen jälle tagasi. Öö on liiga pime, et tabada. Ja kui lähebki pihta, kes teda sealt kõrkjaist otsima läheb!

Kohati muutub jõgi tohutu laiaks. Mõnes kohas on jälle kenad liivased saared. Paat keerleb hilju voolust aetuna, muudab suunda, satub roogu ja asub jälle tasakesi teele allavett. Kaotan vahel orienteerumisvõime: ei tea, kuspool on meri, kuspool kodulinn.

On hea olla, puhuti mõtlen, puhuti vaatlen niisama kuud, mis on kord ees, kord jalus.

Üks magajaist norsahtab.

„Mis oli, vennas?“ küsin. „Kas näed halba und? Või lased parte?“

Nad mõlemad on mu sõbrad. Toda valgetriibulise mütsiga Ferdinandi tunnen niikaua, kui mu mälu ulatub. Alati olen olnud temaga koos.

Ka oma teist kaaslast Pauli tunnen üsna hästi. Ja miks ei peaks ma ka teda tundma, kui oleme söönud nii tihti samast kausist ja maganud nii sageli külgekülje kõrval, matkates meie kodumaal aastaid tagasi ja praegugi.

Kui Ferdinand on praktiline, kiirestimõtteleja, on Paul unistaja. Suvel on tal

ääretu matkamiskirg. Või kui ta sellest on tüdinenud, sõidab ta sugulase metsniku juurde, võtab püssi selga ja hulgub öid metsas.

Nii elab mu teine sõber.

On ikka hää omada seltsimehi. Nagu nüüdki: koos oleme teinud oma reisukskalkulatsioonid, koos liigume mere poole, et seal asuda purjekale ja randa mööda kihutada pealinna.

Mu mõtisklusi segab karjuv hüüe. Hüppan püsti. Üks purjepaat kerkib esile udust ja tormab otse meie poole. Hää! hõikab: „Eest!“ Haaran aeru ja vaevalt-vaevalt saan ära hoida kokkupõrke. Kuid juba kaob paat valendava haldjana udusse. On kuulda nõõride kriginat, siis on kõik jälle vaikne — vaid vesi lainetab veel.

Mu sõbrad on ärganud ja küsivad uniseid silmi hõõrudes, milles asi seisab.

Öö on muutunud külmaks. Mähin end vaipadesse ja heidan sõprade kõrvale.

Pea uinume kolmekesi.

Paat aga triivib edasi kuupaisteses öös.

G. II-b klass.

S. Solon

Meie talu suurtuba

Ta on suur ja avar — see meie talu suurtuba. Avar ning valge, kuna päike ikka idast kerkib ning õhtukiired loodest tungivad, kus asuvad aknad. Need aknadki on laiad ja nendest läbitungiv valgus lausa leotab tuba. Suurtoa seinad on palkidest ja põrand kuu-selaudadest. Seinapalgid ja põrandalauadki on kirvetööna üsna kohmakad ja krobelised. Lage kannavad ümmargused talad ja kulukarva samblatorte ripub seinapragudest. Toa seinad on aga värvilt tuhmkollased ja põrand ikka valge, värskest küüritud.

Sellises toas on männine laud keset põrandat, pika pingiga kahel pool. Ja laud on jälle valge, värskest küüritud. Triibuliste tekkidega süngid on kahes nurgas ja ühes seinas asetseb ahi. Teist seinaga läbivad kaks kasvutoimset ust; neist üks viib tagakambrisse ja teine kotta.

Need on kenad tunnid, mis suurtoas veedetakse. Mind lausa kütkestab seal nelipüha, mil seisab kaski toanurgas kibudes ja kapp on laual õllega. Või jaanipäevgi, kui laual on rukkililli ja toas levib suvist hõngu. Meeldivad ka jõulud, kui toa põrandal on pikki õlgi ja öö läbi tuli põleb ning laual seisab jõulutoite.

Kuid ka argised ajad on kenad, tööpäevad, mil ainult söögiajal suur-

toas ollakse. Siis löikab-jagab vanaisa laua otsal leiba ja pere ühel, võõrad teisel küljel istuvad...

On suvine või kevadine õhtu; saunast tullakse, leilipuna näos. Suurtoa laual on sepik, piim ja või. On vaikus ja süüakse... Avatud aknast kostab rukkiräägu ja öölinnu häälitsusi; hõljub tuppa sirelite lõhn ja karge õhk, mis tungib linasesse särki ja märga juuksesse. Toomingate vahelt paistab järv ja karjamaal on udu... Teist akent aga kuldab eha. Suveöö on ähmane ja ähmane on toanurkki, kus laman süngis seljakil. Seal mõtisklen, et mõttelt uinuda, ja kuulan sosistamist õues...

On pühapäeva hommik. Ma leban keskhommikuni, siis alles virgun. Päike kõike saadab, igal liigutusel on vari. Ta kiiri tantsib õhus, seintel, nägudel ja laes. Hommik möödub ja vanaisa siis toob tagakambrist piibli ning loeb. Ta ise seisab laua otsal, ent pere ühel, võõrad teisel küljel istuvad... Need on hardad hetked...

Selline on suvi suurtoas. Talv on aga teisiti: kadunud on sirelite lõhn ja liblikate lend. Nüüd põleb suurtoa ahjus tuli ja laes on lamp. Tule valgelt istutakse kaua, juteldakse ning kuulatakse talve häält.

Nii meie talu suurtuba ja elu temas: vaikne, aga kodune ja kena.

Ü. Teder.

Vanaisa
(puulõige).

H. Kuulman

Rauk

Hulk hõbedat on läikimas ta juuksemullas
ja nägu kortse, vagusid tal täis.
Ta vaade imelikult tardund; ükskord hullas
ses noorusrõõm ja õnn sealt läbi käis.

Nüüd halles juustes pesa valmistanud mure,
kes kortse vahel raskelt küürutab.
Ta tuhmes silmis valulaine vaikselt pureb
ja pettumus ta rinnal pikutab.

Ta ümber lapsed noored, särasilmsed.
Neil kõneleb ta jutte muinasa'ast.
Ta jutustab. Rind tõuseb, vajub — pisar laugel.
Tal meenub kodu, hetki noorusra'alt.

O. Kibe

Sõber

Minu kõige parem sõber on kassipoeg Killi. No, vahest kõige parem ta ei ole, vähemalt mõnikord mitte. See on siis, kui Nirgi Eediga parajasti väga hästi läbi saame: nagu möödunud nädalal, kui Eedi kinkis mulle pussi. Ega see päris puss ei ole, ta on ainult puust, rauda polegi. Lõigata temaga ei saa, aga liiva sees on sellega hea kaevata. Eedi kinkis selle pussi mulle, sest vend Andres tegi talle uue, palju pikema.

Ja siis, kui mina Eedile kaks tina-sõdurit ja tema mulle ühe värvilise klaasratta kinkis, olime ka väga head sõbrad. Aga mõnikord me tülitseme, siis me pole head sõbrad ja siis ongi Killi minu kõige parem sõber.

Oskar, Sulev ja Erni on ka head poisid, aga Killit ma armastan rohkem. Oi, te ei tea, kui ilus kassike on Killi! Ta on peaaegu üleni must, ainult kurgu alt on ta valge ja väike

valge täpike on ta vasakul kõrval. Väga pehme karv on Killil — nagu siid. Öde Ellen ütleb, et samet olevat pehmem kui siid, aga mina ei usu. Võibolla on, aga tädi Anu ise ütles, kui ta Killi mulle andis, et Killi on pehme nagu siid.

Ja tark on Killi! Kui mina teda hüüan, tuleb ta joostes. Enne kui Killile süüa annan, sirutan käed rõngas ette ja Killi hüppab sealt läbi. Kui toredasti lakub Killi piima oma väikese roosa keelega, mis on nii kare ja kõditab hirmsasti, kui Killi mind lakub.

Kui Killi on heas tujus — see on siis, kui ahi kõetud — lööb ta nurru. Vihaseks saab Killi harva ja siiski ei saa ta päris vihaseks. Mõnikord ma näpistan Killi sabaotsa või puudutan ta vurrukarvu ja siis ta vihastubki. Ruttu-ruttu tõmbab Killi sabaotsa mu sõrmede vahelt ja hakkab sabaga

Einelauas.

vehklema. Kui ma ta vurrukarvu puutun, väristab ta pead, liigutab väikesi kikkkõrvu ja maigutab huultega. Küll see on naljakas!

Agas mõnikord, kui ta on parajasti söönud, lõpetab ta narritamise valusa küünistamisega. Praegugi on mu käel pikk punane joon, mille tõmbas Killi küüs.

Killi karvadesse on väga hea peita oma nägu, kui tulen talvel väljast ja palged külmetavad. Ema hoiatab, et Killi tõmbavat ükskord mu silma peast välja, aga ma olen kindel, et Killi seda ei tee.

Killi on kõige parem kass maailmas ja mina armastan teda väga.

Kummardun üle vana pakkkast, käes paar koltunud paberilehte. Tulin siia pööningule, et vanu kirjandeid lehitseda. Nüüd on see kirjand kassipojast-lapsepõlvekaaslasest äratanud mu nii mõndagi.

Tõesti, kena loom oli see Killi. Veel selgesti on mees see kelmikate roheliste silmadega kassipoeg. Kahju, et see vana murdja suur hundikoer Tommi su kätte sai. Kui hea oleks sul praegu istuda soojas ahjukapis ja mina istuksin su ees jalapingil. Üheskoos meenutaksime noorpõlvemälestusi, kusjuures sina nõusolevalt pead liigutaksid ja heatahtlikult nurru lööksid.

E. Lipke

Õhtu uisuteel

**Kuu kumendav säramas taevateel,
saatjaks pilvede virvendav loor.
Ümber sädeleb määratu tähtede koor
nagu helkivad helmed kuldkeel.**

**On pühapäev. Voogamas uisuteel
rahva rahutu, lõbutsev voor.
Kõigest toredam olla on siiski noor,
joostes tiirelda külmunud veel.**

**Mängib muusika viisisid võluvaid,
helid helavad lõputus voos
tuuleilide õrnunud hoos...**

**Poiss — tüdruk — nad täna siin kokku said;
koos nad liuglevad läikival jääl,
tundeist õnnekaist kõlamas hääl.**

H. Kuulman

Kas tuleb?

„Ta ei tule...“

Seda tajus ta terav vaist ja nägi ta murelik silm. Seda meenutas talle instinkt, mis haaras kinni südame hellimast sopist ja mis pures murena ta taibukas peas.

„Vara tulime,“ mõtles ta, tuues kuuldavale paar kaeblikku, nukrutsevat hüüatust, ja vaatas veel korraks jultunud kevadtuisku ja kõhahoogudena lõotsuvat tuult ning puges siis pessa.

Siin, soojendades teineteist, mõtlesid nad oma mõtteid ja kõnelesid valulist keelt mõningate tiivalöökide ja näribunud silmadega, milledes siiski hõljus õrn lootus:

„Vahest ta siiski tuleb...!“

Kuid ta ei tulnud.

Möödus paar päeva. Ikka sadas rahet ja lund. Mõnikord hiilis ka päike pilveprao vahele, kuid häbenedes oma kaameid kiiri puges ta tagasi rüngaste varju.

Igakord, kui päike paistis, tuli isakuldnokk pesast, raputas läikivaid sulgi näljast kurnatud kehal, vaatas igatsevalt päikesele silma ning tõi kuuldavale kauneid, kergeid ja kuldseid lugusid elust, ilust ja rõõmust. Kuid kui puges päike, ruttas ka linnuke tagasi pessa.

Ta veelgi ei tulnud...

Küll kutsus kuldnokk halisevi häält, küll paitades, kuid ta ei tulnud...

Ühel õhtul aga punas taevaserv nagu tarretanud veri ja pilvemürakad tormasid tuisates läände...

Ja kuldnokapaar mõtles:

„Ta tuleb ometi —“.

Nad uinusid hilisel õhtul ja nägid und kevadest, ilusast elust, õnnest ja lastest — neist väikestest saamatuist hallidest suletompudest, kes oma kuld-kollaste nokakestega ahmivad aplalt iga annetatava pala. Kuid nemad, vane-mad, ei väsi iial toomast uusi ja uusi maiustusi oma poegadele.

Isakuldnokk oli rõõmus, oli liiguta-tud ja laulis läbi une laulu... elule, kuni... ta nokk kangestus ja keel kül-mus...

Vaid ainus rõkatus kõlas läbi tor-mise öö. See oli täis valu ja tun-dus, nagu oleks katkenud hõbedane pi-nevile tõmmatud harfikeel, nagu oleks purunenud säravaim kristall...

See oli lootuste ja unistuste hõlju-vate kellukeste purunemine...

Vinge tuul ajas kokku külmunud lumeräitsa ja mattis tihedalt kinni puuri sõõrja avause, mattis kinni lau-lude sillerdaja suu...

Tuli tuul, tuli külm, tuli... surm, kuid ei tulnud teda, kevadet...

J. Klein

Leedu Sahara

Kõik on kuulnud Saharast, sest määratust liivalagendikust, kuid vähesed teavad, et ka Euroopal on oma „Sahara“. Euroopa kaardil võime näha kitsast hobuserauataolist poolsaart, mis on vaevalt mõne kilomeetri laiune. Sel maaribal asetsebki Euroopa ainuke liivakõrb — Neringa liivalagendik.

* * *

Meid on umbes nelisada — kolmsada kaheksakümmend leedulast, üks-teist eestlast ja lätlast — kui me astume väikese rataslaeva pardalt Neringa liivasele pinnale, õigemini küll Nida sadamakaile. Nida on kalurikülake Leedu-Saksa piiri lähedal ja tugev meretuul, mis silub kõik jäljed liivas, kuid leiab kahjuks meie riideis iga avause ja sopi üles ning paiskab neisse ebameeldivalt palju liiva. Luitetipult avaneb kütkestav vaade merele, mis on poolsaare poolt kaheks lõigatud. Ühel pool silmame peegelsiledat vetevälja, kuna teisel pool võib näha, kuidas suured lained, mis sial üles näivad vaid vahukobruti-

S. Salon.

Sulejoonis.

sena, asjatult peksavad kõrget liivavalli.

Liigume edasi. Luited muutuvad järjest kõrgemaks ja kõrgemaks. Seal samas aga laskume alla sügavasse orgu, milles kasvab madal männipadrik. Mõne minuti pärast algab jälle vaevarikas tõus luiteile, mis on juba saja meetri kõrgused. Luitehargalt näeme, kuidas üks purilennuk ühelt mäetipult kerkib ja keereldes laskub orgu, kus silmame kaht majakest, mille ümber askeldab imepisi-kesi inimesi. Selgub, et siin asub kuulus purilennu kool, mille liikmete nimel on nii mõnigi maailmarekord purilennus. Kuid ses pole midagi imestada, sest siinne maastik pakub seks otse haruldasi võimalusi.

Varsti jõuame hiiglaslikemale liivavuitele — see on üle saja meetri kõrge. Peatume siin hetke ja soovime siis veelgi edasi minna. Leedulasist juhid aga raputavad päid ja osutavad sõrmega kaugemale. Seal näeme

tulpa — piiritulpa — ja umbes paarsada meetrit sellest edasi kerkib liivaseljäandiku tagant esile hall kogu, midagi läikivat peas. Taipame, et edasi minnes oleksime juba „kolmandas riigis“.

Puhkame mõne minuti ja puhastame oma kõrvad, nina ja riided liivast — puhtast, peenikesest ja kivideta liivast, mis meeleldi tungib kõikjale, kuhu aga vähegi saab.

Rännak tagasi läheb kiiremini, sest tuul on päri. Peagi oleme Nidas ja asume laevale, et sõita vaatama kuulsaid laiasarvelisi põtru. Umbes kuus kilomeetrit Nidast maabume ja asume väikeste rühmadena otsima põdraparvi. Kuid põdrad ei näita end just meeleldi, nagu veendum.

Alles paari tunni pärast ilmub korraga just meie ees padrikust välja mõnepealine põdrakari, kuid nähes meid lippavad loomad kärmelt metsa tagasi. Et aga meie soov on täitunud, siis läheme tagasi. Pea algabki teekond Klaipeda poole. Sõites avaneb imetore vaade Neringale. Enam pole näha tohutut liivamerd, vaid me näeme suuri rohumägesid, mida läbistavad valged joonekesed. Tegelikult on aga „rohi“ männimets ja „jooned“ metsasihid.

Peatuse teeme veel liivakõrve alguskohas — Suodkrantsis ja alles pimedas kinnitub meie rataslaev Klaipeda sadamakaile. Lõppenud on see unustamatu rännak „Saharasse“...

H. Kuulman

Talv

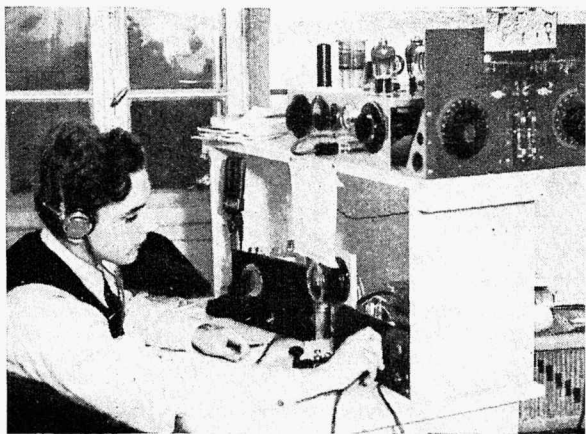
**Jändrik pihlak maantee ääres
seisab vaikselt, üksinda.
Kuljuste ei kilin-kõlin
teda unest ärata.**

**Eemal halli metsa tagant
kerkib kiriku fassaad.
Lookleb üksik talverada
metsäärsel karjamaal.**

**Kogu küla nagu magab;
haugub taamal õuekoer.
Korstnaist kerkib suitsuvinet;
kuugi pilve varju poeb.**

**Seisab pihlak maantee ääres
nõnda vaikselt, üksinda.
Kuljustegi kilin-kõlin
uppund õhe uinuma.**

Artikli autori ES5E töötl.

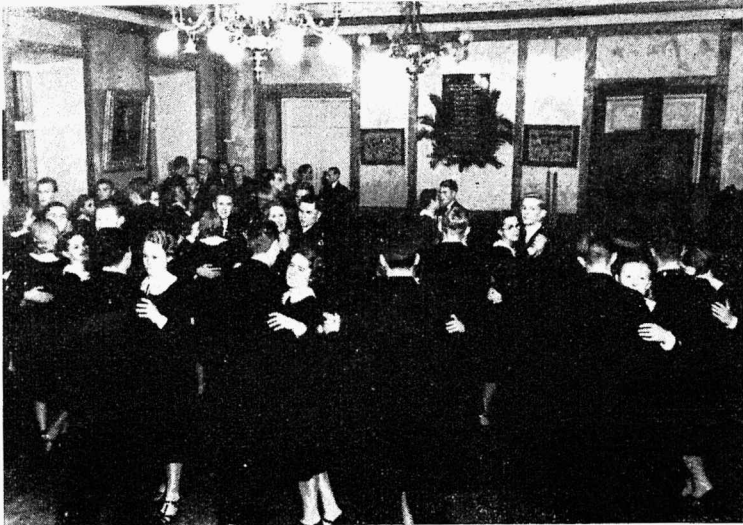
A. Piip

Lühilaine-amatöörism

Peaaegu iga tänapäeva kultuuri-inimene on ühel või teisel juhul käsitse-
 nud mõnd raadio-vastuvõtjat. Kui
 vastuvõtja omab ka lühilaineosa, siis
 on kuulaja, kel on küllaldaselt kannatust ja veidike ka sellekohaseid teadmisi, kindlasti kuulnud mõnd ülemeresaatjat. Võib-olla on ta isegi kuulnud mõningatel lainetel, nii umbes 80, 40, 20 ja ka 10 meetri ümbruses, omapäraseid kõnelusi, mis koosnevad harilikult igasugustest võhikule kabalistlikest sümboleist ja kõnekäändudest, nagu: YL, CQ, 73, DX, OM, WAC, XMTR, G5ML, RST jne. Nende salapärase kõneluste keeleks on tavaliselt inglise keel kõigis võimalikes ja veel sagedamini võimatuis hääldamis- ja tarvitamisviisides. Mõnikord on seal kuulda isegi sulaselget eesti keelt, kuid segatult eelmainitud saladuslike tähtede ja numbrite gruppidega. Neid kõnelusi leidub mitmesuguse häälekvaliteediga: parimad neist võivad julgesti võistelda ringhäälingusaade-

tega, halvemaist suudab ainult vilunud kõrv või ülisuure fantaasiaga inimene midagi aru saada.

Need „saladuslikud“ ja vähemõistetavad häämitsused ongi telefoni-amatöörisaatjate hääled. Tähelepanelikult kuulates võib varsti taibata, et igal jaamal on oma nimi, mis asjasse mittepühendatule ei ütle mitte midagi, vaid näib olevat juhuslikult kokkuklapitud tähtede ja numbrite kogum, näit.: W4DLH, G5ML, SU1SG, EI5F, VU2CQ, VK2NO, PY1AB, ES5D, PA0EA. Ometi võib iga jaama nime ehk kutsungmärgi esimeste tähtede järgi öelda, kus maailmanurgas vastav jaam asub, ja amatöörsaatjate registrit („Call Book“) omades kindlaks teha iga saatja asukoha ja omanikugi. Nii on täht W — USA, G — Inglismaa, SU — Egiptuse, VU — India, VK — Austraalia, PY — Brasiilia, OK — Tšehhoslovakkia, YL — Läti ja PAO — Hollandi saatjate eraldustähtedeks. Eestil on sel-

Tantsutund.

liseks eraldusmärgiks tähed ES. Järgnevad tähed ja numbrid on juba igal jaamal erinevad ja moodustavad n. ü. jaama pärisnime. Mõningates maades tähistab number ka jaama asukohta (USA, Rootsi).

Peale telefoni-amatööride on veel telegraafi-amatööre, kuid neid on hariliku ringhäälinguvastuvõtjaga raske, kui mitte päris võimatu kuulda, sest nad töötavad moduleerimata lainel morsemärkides. Neid on tõeliselt mitmekordselt rohkem kui telefoni-amatööre. Üldse on meie vanal maailmal umbes 60 000 saateamatööri ehk „ham'i“ (loe: häm), neist üle kahe kolmandiku Põhja-Ameerika Ühendriikides. Ja ega Eestigi pole ilma ham'ideta: senini on välja antud 32 saatja-ehitamise luba ning on loota peatset juurdekasvugi. Telegraafi-amatööride suur ülekaal on seletatav sellega, et sama võimega telefoni-saatja on ligi kaks korda kallim kui telegraafisaatja ning tema ulatuskaugus on samadel tingimustel ka väiksem. Headel tingimustel võib mõnevõimulise saatjaga saada sidemeid terve maailmaga, kuna halbadel tingimustel pole ka kilovatilise jaamaga midagi peale hakata. 26. septembril 1926

püstitati rekord, mis on senini ületamata ja mida vist kunagi ei ületata: 2CM (Sydney, Austraalia) sai sideme 4AA-ga (Uus-Meremaal), kusjuures 2CM võimsus oli ainult 0,004 vatti. Taskulambipirni võimest kakssada korda väiksema võimsusega üle 2400 kilomeetri traaditult telegrafeerida — see on võimalik ainult haruldastel tingimustel.

Enamik kõigist raadio-alal tehtud avastustest on tehtud amatööride poolt või nende kaasabil. Elektromagnetiliste lainete („raadio“) esimene tarvituselevõtja Guglielmo Marconi oli meelitatud, kui teda esimeseks raadio-amatööriks kutsuti. Amatöörid olid need, kes tõestasid, et omal ajal kõlbmatuks peetud 200-st meetrist lühemad lained on sobivad kaugühenduste pidamiseks. Amatöörid olid esimesed, kes hakkasid kasutama kvartskristalle oma saatjate lainete stabiliseerimiseks. Maailma esimene ringhäälingusaatja, KDKA Pittsburghis kujunes välja dr. Frank Conrad'i amatöörsaatjast 8XK a. 1920. Amatöörid olid esimesed, kes said aru 100%-lise modulaatsiooni hüvedest ja hakkasid seda kasutama oma jaamades. Amatöörid olid esimesed, kes saavutasid lühilai-

netel pideva sideme teiste maailmaja-gudega, tarvitades seejuures naeru-väärselt väikesi võimsusi, nagu näiteks eelmainitud 2CM Austraalias. (Esi-mene Euroopas kuulnud Ameerika amatöörjaam oli 1AAW, 8. dets. 1921 kell 1.42 Greenwichi aja järgi; esi-mene Euroopa ja Ameerika amatööri-de vaheline side toimus 27. novembril 1923 8AB, Prantsusmaa, ja IMO, USA vahel.) Amatöörid võtsid esi-mestena raadio kasustusele ekspedit-sioonidel. Amatöörid avastasid, pa-randasid ja täiendasid nii mõndagi lülitust, mis oli ja on praegugi tarvi-tusel. Amatöörid on osutanud hinda-matuid teeneid looduskatastroofide ajal, kui kõik teised sidevõimalused on kadunud, päästes hulga inimelu-sid ja varandust. Amatöörid on väga sageli varustanud uurijaid ja rekord-lendureid usaldusväärse kontaktiga (hiljutisel Hughes'i palju kõmu sü-nitanud ümbermaailmalennul kogu-sid amatöörid ilmataateid ennustuste koostamiseks ja olid muidu alatise sidemes tema lennukiga. Suur osa Hughes'i raadiovarustust oli amatöö-ride poolt lennukis üles seatud). Maa-ilmasõja ajal andis USA amatööride organisatsioon ARRL (American Ra-dio Relay League) liitlaste sõjaväele

üle 4000 vilunud raadiooperaatori, kelledest paljud jäidki Prantsusmaa ja Flandria mulda.

Ja tänuks kõige selle määratu töö eest, mida ham'id on teinud, hakati amatööride vabadusi kitsendama ja õigusi vähendama. Igasugused ärili-sed organisatsioonid, sõjavägi ja me-revägi nõudsid endile järjest rohkem amatööride poolt uuritud ning heaks tunnustatud lainealasid. Et kommert-siaalsed jaamad maksid ja maksavad rohkem makse, ähvardas amatööre viimastegi lainealade kaotus. Kuid nende kaitseks astus energiliselt välja ARRL eesotsas oma presidendi, mak-sim-sümmutaja leiutaja Hiram Percy Maxim'iga (W1AW). Nende pingutu-sed suutsid amatööridele kindlustada mõningaid laineribasid, milliseid aga igal rahvusvahelisel raadiokonverent-sil pidevalt on vähendatud. Viimasel, käesoleva aasta veebruarist kuni april-lini Kairos peetud konverentsil mäa-rati kindlaks järgmised amatöörribad:

3 500—3 650 kst/sek* ja 3685—3950 kst/sek
(80 meetri riba),
7 000—7 300 kts/sek (40 m riba),
14 000—14 400 kts/sek (20 m riba),
28 000—30 000 kts/sek (10 m riba) ja
56 000—60 000 kts/sek (5 m riba).

*) kts/sek — kilotsükleid sekundis, 1 kilo-tsükkel — 1000 võnget sekundis.

Ajaloo tunnis.

Kui kõnelda kellelegi lühilaine-amatöördest, siis võib peaaegu alati kuulda kaht küsimust: mis see maksab ja millest amatöörid omavahel raadiole räägivad.

Esimesele küsimusele võib vastata, et amatöörjaam võib maksta 30—40 kroonist alates kuni mõnekümne miljoni sendini. Harilik 50-vatilise saatjaga amatöörjaam (üle 50 vati pole Eestis lubatud tarvitada) koos vastuvõtjaga maksaks ainult telegraafi jaoks umbes 200 krooni, telefoni jaoks 300 krooni või enamgi. Nii et raadioamatöörism polekski väga kulukas, kui puuduks vaid alatine ham'ide haigus — ümberehitamine. See teebki lühilaine-amatöörismi rahakotile kurnavaks.

Mis puutub amatööride vestluste sisusse, siis võib öelda, et nad omavahel neistsamadest asjadest räägivad, millest ka muidu tuttavad. Peamiselt jutlevad ham'id siiski tehnilistest üksikasjadest, ilmast, QSL-kaartidest (kaardid, mida amatöörid üksteisele saadavad peetud sidemete tõenduseks), perekonnast ja muust. Tõeliste uudiste ja teadete edasiandmine on enamikus riikides keelatud. Samuti ei peeta heaks tooniks kõnelda poliitikast.

Ja kes ja kus need raadioamatöörid siis õieti on? Peab ütlema, et ama-

tööre leidub igas seltskonnaklassis ja igasugustes varanduslikes tingimustes. Sunnitöolisest kuni presidendi pojani ja ertshertsogini (Hoover'i poeg ja Austria ertshertsog Anton Habsburg on amatöörid), sökaevurist kuni multimiljonärini — igal pool võib leida ham'e. Leidub ju amatööridel kõnekäänd: „Hams, hams, hams everywhere“ („Ham'id, ham'id, ham'id kõikjal“). Eetris on proletaarlane ja kapitalist, koolipoiss ja direktor, fašist ja kommunist südamesõbrad, kadunud on kõik seisuslikud vaheseinad, jäänud on ainult isiklik tublidus. Paljud kuulsad lendurid ja sportlased on või olid ham'id (Frank Hawks, Wilmer Allison jt.). Eestiski on igasugustest elukutsetest amatööre: insenere, politseinikke, sõjaväelasi, kaupmehi, tantsuorkestri saksofonimängijaid, koolipoisse, einelauapidajaid, ajalehetoimetajaid, õpetajaid, jaamaülemeid ja veel teisi. Ja ega lühilaine-raadio pole meeste monopool: maailma paarisajast naisamatöörist on saavutanud mitmed üldise tunnustuse amatööride ringides (näit.: G6YL, G2YL, W2IXY, W9DXX).

Agaga kuna ham'e leidub kõikjal, ja et nad kõik on omavahel enam-vähem pidevas raadioühenduses, siis peab neil olema mingi ühine keel, millest kõik aru saaksid. Selleks on kujunenud aja

Rivi.

Võimlas.

jooksul inglise keel, sest enamik ham'e elutseb ingliskeelsetes maades. Õieti on amatööridel küll oma keel: „Ham Language“, mis koosneb juba selle artikli alguses mainitud lühendeist ja muudest keeltest, mida kumbki sidet pidav amatöör mõistab. Näiteks mõningaid tuntumaid ja tähtsamaid amatööride lühendeid: CQ — üldine väljakutse, kõigile; 73 — parimaid soove; 88 — armastust ja suudlusi; OM (Old Man) — „Vanapoiss“, sõber; DX — kaugühendus; QSO — kahepoolne raadioside; WAC — lühend sõnadest „Worked All Continents“ (tähendab, et ham on pidanud QSO-sid kõigi maailmajagudega); YL (young lady) — preili, tütarlaps; XYL — endine preili, naine; XMTR (transmitter) — saatja jne.

Iga amatööri palavaimaks sooviks on olla WAZ (Worked All Zones). Terve maakera on jagatud 40-ks tsooniks, ning nende kõigiga on vaja sidemeid pidada selle tunnustuse omandamiseks. Senini on WAZ saavutanud ainult kaks või kolm amatööri terves maailmas. Eestis on õige mitmed ham'id saavutanud WAC. Esimene Eesti WAC saavutati ühe trefneristi poolt.

Üldiselt peab ütleva, et ühel Soome ham'il oli täieline õigus, kui ta ütles: „Head DX-id eeldavad häid tuharali-

haseid ja ilus jaam eeldab tüsedat tengelpunga.“

Peaegu kõiki lühilaineamatööre võib jagada kaheksugusteks: ühed on QSO-kütid, teised vestlejad (Rag-Chewers). Esimesed näevad oma Mekkat võimalikult suure QSO-de arvus, kusjuures aga iga sideme kestvus väheneb miinimumini ja sisu muutub enam-vähem šablooniliseks. Teised aga naudivad iga sidet põhjani: puhuvad pikalt ja laialt juttu, sõlmivad sõprusi raadio kaudu. Eksperimenteerivad mõlemad, teised siiski peaegu rohkem kui esimesed.

Praegu töötab hulk amatööre kogu maailmas intensiivselt ultralühilainete kallal. Paistab nii olevat, et ajalugu hakkab korduma: senini ainult lähimaa-ühendusteks kõlvuliseks peetud ja selletõttu ham'idele antud ultralühilained (alla 10 meetri) on näidanud, et isegi nendega on võimalik headel tingimustel DX-töö. Praegu on Ameerikas kuulnud Inglise amatööre 5-1 meetril, samuti on Inglismaal samal lainepikkusel korduvalt kuulnud Ameerikat ja Austraaliat, nii et võimalus kontinentidevahelise ultralühilainesideme loomiseks on olemas. Kuid on osutunud, et ultralühilained on siiski erinevad pikematest lühilainetest: kuna pikemal lühilaineil on

Õppenõukogu tööst.

võimalik peaaegu terve päikeseplekki-de perioodi (kestus 10—12 aastat) kes-tel pidada kaugühendusi, siis ultralühilainetega on sellised võimalused ole-mas ainult päikeseplekki-de maks-i-mumi ajal, mis meil praegugi käes on. Peale ultralühilainete uurimise, õieti küll sellega käsikäes, pühenda-takse praegu suurt tähelepanu väikeste kantavate jaamade ehitamisele ja täi-endamisele, et nende abil ühiskonda loodusõnnetuste puhul abistada. Kuna senine amatöörism on olnud peamiselt amatööridele ajaviiteks, näib ta nüüd muutuvat kindlaks sidereserviks ühis-konna abistamisel. Väike osa ama-tööre teotseb ka kaugenägemise ehk televisiooniga, kuid televisioon on praegu siiski täiesti suurte kommertsiaalsete organisatsioonide arendatud ja jääbki vist nende hooleks, kuna see harilikule ham'ile rahaliselt üle jõu käiks. Kuid kunagi kauges tulevikus on amatöörism ka sel alal välditamatu, kui amatööre üldse eksisteerida las-takse.

Olen püüdnud anda põgusa üle-vaate lühilaineamatööridest-ham'idest, nende tegevusest ja muredest. Selle ülevaate põhjal võiks arvata, et ama-töörradio on igav, läbi ja läbi tehni-line asi, kus muud ei olegi kui kuiv sidemepidamine omavalmistatud apa-raatide abil ja uurimistöö. Kuid ei — amatöörradio on üks põnevamaid

ning inimlikumaid huvialasid üldse. Amatöörradio esitab tema harrasta-jale suuremaid nõudeid kui ükski teine huviala: ham peab olema kodus elekt-ri- ja raadiotehnikas, tal peab olema küllaldaselt vilumust, käteosavust ja intelligentsi oma aparaatide ehitami-seks ning käsitlemiseks. Oma huviala harrastamisel saab ta täieliku ülevaate maakerast, atmosfäärist, ionosfäärist, geograafiast ning maakera liikumisest; ta tutvub kõikide maailma maadega põhjalikumalt kui mõne teise huviala abil, välja arvatud vahest margikorja-mine; ta sõlmib sõprusi kõikjal ning tutvustab oma kodumaad paremini kui ükski teine propaganda. Amatöö-rid moodustavad ühise perekonna, kel on ühised rõõmud ja mured, sihid ja lootused. Kui kunagi kaks ham'i kokku saavad, on nad kohe head sõb-rad, kuigi nad varem teineteist pole näinud. Enamik amatööre on lõbu-sad, sõbralikud, kuigi vahest kerge-meelsed ja veidi hoolimatud kaasla-sed. Amatöörismi inimlikest külgedest võiks kirjutada raamatuid, kui ainult aega, tahtmist ja ruumi oleks. Kõige parem viis temaga tutvumiseks on aga siiski isiklik kaasalöömine.

Tahame loota, et see tore huviala igavesti õitseks inimkonna hüvan-guks, rahu ja ülemaailmalise sõpruse süvendamiseks ja teaduse edenda-miseks.

H. Kuulman

Juhan Liivi 25.-ndaks surmapäevaks

„Oh, tule, pimedus, ja ole mulle sõbraks!“
 nii kõlas Sinu härras palve.
 Rind valutab — Sa ihkasid öö varjavasse rüppe,
 et sinna matta oma mure, olles üksi —
 vaid saatjaks närbus hing
 ja elu nõiaring,
 mis aiva tõmbus koomale Su ümber.

Kas tõesti selleks olid sündind emaihus,
 et võtta „valust viimne valu,
 tõest viimne tõde“, ja kõike seda oma rinnas kanda?
 Kas polnud elul Sulle muud siis anda?
 Jah! Sinu jaoks ei olnud muud...
 Sa, märter-geenius,
 Sa, prohvet-laulja.

Nurgake õppenõukogu
koosolekult.

K. Morgen

Hugo Treffnerist ja Akadeemiast

Keegi Hugo Treffneri Akadeemia õpilane, kes koolis käis kolmekümne aasta eest, jutustas mulle kord nii mõndagi huvitavat oma koolielust. Olgu siinkohal esitatud ainult mõned üksikud katkendilised väljavõtted tema mälestustest.

* *
*

Hugo Treffneri Akadeemia oli internaadiga õppeasutis. Magamistoad asetsevad ülemisel korral ja pööningul. Eriti ihaldatud oli katusealune ehk, nagu meie ise teda kutsusime, „Germaania“. Seal oli ruumi rohkem ja ka õhk palju puhtam. See oli meile juba midagi aristokraatsemat. Hugo oli ikka küllalt ettenägelik mees. „Germaania“ tarvis laskis ta pika ja tugeva nöörrideli teha, mis pidi võimaldama sealt ülevalt allapääsu juhul, kui tulikahju peaks tekkima ja kui puutrepid ära põ-

levad. Nöörrideli üks ots seoti pööningule akna alla tala külge kinni ja see oli seal alati kasustamisvalmis. Treffner ise õpetas, et kui tulikahju peaks juhtuma, siis muudkui visake nöörrideli läbi luugi välja ja ronige alla. Et kindlaks määrata, kes kõlbavad „Germaania“ koosseisu, korraldas Hugo vastavad katsed. Igaüks, kes tahtis sinna magama tulla, pidi nöörrideli mööda sealt ülevalt neljandalt korralt alla ronima. Meie klass sooritas terves koosseisus selle eksami. Vana Treffner ees, meie tagant järele. Kõnniteele jäi salkkond inimesi seisma, kes küll ei suutnud hästi aru saada, mis tempe vana inimene seal ülevalt katuse all peaks tegema ja mis ta seal peaks turnima, ja kes suure huviga jälgisid seda vana Treffneri ja tema „sellide“ manöövrit.

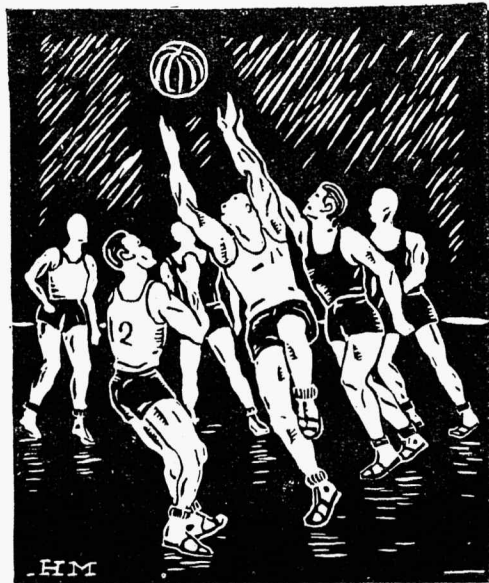
* *
*

Ausus oli Hugo juures suurimas lugupidamises. Kes selle vastu eksis, seda ähvardas koolist väljaviskamine. Kord läks keegi eelviimase klassi õpilane ühe tuttava üliõpilasega kuhugi korporatsiooni koosviibimisele, varastas sealt ära hõbekannu ja müüs selle vanakraamikauplejale juudile kahekümne viie rubla eest maha. Korporatsioonis hakati kannu taga otsima ja leiti ta puudu olevat. Kahtlus langes muidugi uuele külalisele. Treffner sai ka asjast teada ja hakkas poissi pinnima ja viimaks poiss tunnistas üles, et ta kannu kahekümne viie rubla eest ära müünud. Treffner haaras poisil kraest kinni, viis ta kaupmehe juurde, ostis kannu välja ja andis selle korporatsioonile tagasi.

Siis tiris ta poisi kooli hoovi, kutsus majahoidja ja kantseleiametniku appi, tõmbas poisil püksid maha ja ladus talle oma käega tublide kasevitstega kahekümne viis „tulist“ naha pääle. Ise ütelnud ta sellejuures: „Kui su vanemad pole sulle õpetanud, kuidas tuleb elada, siis teeb seda Hugo Treffner. Aga varastada sellegi pääle vaatamata ei tohi.“ Pääle seda viis ta poisi raudteejaama, ostis talle oma raha eest pileti ja saatis ka vanematele kirja koju, et nad teaksid, mispärast poeg koolist välja on heidetud. Isa tuli küll linna ja käis Treffnerit palumas, et poeg võiks kooli edasi jääda, aga Treffner enam poissi kooli ei võtnud.

H. Malin.

Korvpallimäng
(linoollõige).

A. Raidal

Uni

Sander tundis end väga väsinuna. Ta sulges silmad. Pinkide nagin, selt-simeeste sosin ja naerukihin, vastaja õpilase kõvendatud hääl — kogu see klassi täitev ebamäärane sumin segunenuna väljast kostva tänavamüraga sai nagu küll selgemaks, omandas aga nii suletud silmi hoopis teise tähenduse. Ja Sander kujutles end olevat kuskil kaugel, eemal sellest uinutavast tavalisusest.

* *
*

Ta nägi päikeses lõõmavaid lõunamaisi platse; keskpäevases soojuses helendavaid lamedate katustega kivimaju; saledaid minarette ja kõige fantastilisemaid torne kerkimas vastu sügavsinist taevast; laiui puisteid, ääristatud pikkade palmide igirohelistest reast, tee ääres kanalaid ning tiike, milles sädeles asuurne vesi. Kõikjal kihas lärmakaist kirevasse rõivastatud lõunamaalast. Kolisesid koormad ja plagisesid kabjad kiviseil tänavail.

Aganende soojust õhkuvate kivi-ehitiste, elava liiklusega platside kärrarikkuse, lõunamaise lopsakuse — kõige selle sooja avaruse kohal hõljus magus-ärritav apelsinihõng. Sander tõmbas seda oma sõõrmeisse suurte sõõmudena.

Ja siis oli Sander korraga ise üks neist lõunamaist kaupmehist. Istus roidununa kaubalaua taga ja tukkus. Ümberringi rökkas ja käratses keskpäevane turg. Päike saavutas seniidi ja hakkas nüüd vajuma. Varjud võtsid hoopis teise suuna...

Kuskilt kuuldus madalat kurguhäält, keegi nagu karjus iga silpi. Kaugemal solises mingisugune fontaan. Avati ja suleti uksi, laksusid piitsad eeslite ja muulade higisel nahal. Sandri ees aga oli kaste ja laudu, täis kõige mitmesugusemaid vilju ja kaupu. Milline värvide, lõhnade, hääle ja aistingute lopsakus ning rikkus! See piitsutas Sandri meeled küll ärevile, kuid higistama panev, kõrvetav päike roiutas nii, et tekkis isesugune hoolimatus, apaatus. Ainult teravana sõõrmeisse tõusev apelsinihõhn ei kadunud, vaid ärritas veelgi enam. Suhu voolas ila, kurk aga muutus kuivaks. Sander tundis põletavat janu.

Ja siis nägigi ta end juba kõrves, pikkade sammudega astumas mööda tulist liiva. Eespool lonkisid kaamelid. Koormakandjad pärismaalased alustasid venivaviisilist laulu, olid väsinud ja hingeldasid. Oli vaid kaks värvi: taeva sinine ja kõrve valkjaskollane. Tekkis nukraid mõtteid ja väsinud igatsusi, sest tee oasi oli pikk. Sandaalid vajusid sügavale kuumasse liivasse. Oli pahaendeliselt tuulevaikne. Ja nii liiguti piki seda kurba kõrbe janustena, kurnatutena... Voolas higi, põletas päike ja jalad hõõrdusid kauasest käimisest villi. Pärismaalaste hingeldav, halisev laul suri... ja siis ei olnudki enam kõrbe. Kogu see uimastav Orient, kõigi unistajate ja igatsejate särav sihtjaam, oli kadunud.

Oli vaid igav reaalsus, asjalik tänapäev.

Progümnaasiumi V kl.

J. Grünthal

Progümnaasiumi lõpuklassist

Nelikümmend kaks elurõõmsat poissi moodustavad progümnaasiumi tänavuse viimase klassi ehk III lennu HTG progümnaasiumist. Ei teeks viga, kui vaatleksime neid noormehi lähemalt.

Sirvides klassinimistut torkab silma Silver Soloni nimi. Ta on heasüdameline madala laubaga poiss, läbi ja läbi kunstiinimene. Pikemat aega on ta viibinud klassivanema vastutusrikkal kohal. Veedab oma vaba aja sportimisega; sageli võime teda kohata spordivõistlusil. Kuid ka õppimine edeneb Solul hästi. Kevadeti ta on kindlaimad pretendentide priimuse kohale.

Solu pinginaaber Olev Savi, pikk sale noormees, on innukas muusika- ja käsipalliharrastaja. Ta on klassikvarteti suurimaid tugesid ja diplomeeritud tehniline õppija, s. t. ta ei ole ühtegi klassitööd tähtajal teinud.

Klassivanema abina teotseb heade tagajärgedega imposantsete lokkidega noorhärna Voldemar Liiv. Õpetajate

silmad puhkavad suure armastusega viimasel pingil, kus asub Volli residents. Väljaspool kooli tuntakse Volli aga suure mürtsumehena. Silmapaistev on tema klassirekord kuulitõukes ja otse imestustäratav tantsuanne. Peetri kiriku seltskonna juhtivamaid tegelasi, poeetilise hingega viilija — need tiitlid on klassis Volli kohta päris omaseks saanud.

Raske ja vastutusrikas klassikirjatoimetaja amet on usaldatud paksule punapõsksele isandale, kelle kodanlikuks nimeks on Heldur Alver. „Onu“ omab erilist nõrkust pagariärde ja tantsupõranda vastu, ühtlasi on ta kooli võileibade söömise rekordi omanik. Tema huvialana võiks mainida pussisõitu.

Ei või märkimata jätta ka klassipriimust Ülo Adenit, kelle suur pea on klassi alatiseks vaatlemisobjektiks. Atu püüab endale iga ainet erialaks teha, mis tal päris hästi õnnestub. Ta

aitab vahetundidel tumedamaid kaasvõitlejaid hea nõuga ning uurib huviga filosoofiat. Tuleviku-unistuseks on professoritütel. Atu on parimaks näiteks musterõpilasest, kes kellelgi midagi soovida ei jäta.

Teises pingireas pead tahes-tahmata pilgu heitma seltskonnalõvile Kaljo Sassile, kelle lopsakas parukas äratav kõigi tähelepanu. Ta leiutas kord tahvli juures uue matemaatilise aksioomi: $3 \times 3 = 6$. Õpib hooaegade kaupa ja arvab ning loodab endast väga palju. Üldiselt on ta kena poiss, kuigi ta ei ole kõigiga heas läbisaamises.

Kuid nüüd silmitseme klassi raudvara ja laulukvarteti alustala Johann Jaaskat. See aukartustäratava koguga ja kergesti ärrituv tegelane on klassi trükikoja o.-ü. „Presstrüki“ direktor, hea klaverimängija, agar talvise supluse harrastaja, tunnustatud näitekunstnik ja tõe ning õiguse eest võitleja. Ta armastab palju kinos käia, pärast järjekordset põnevusfilmi ümiseb ta õudseid viisikesi ja ihub nuga. Harilikult

on talle pool klassi raha võlgu; siis kõigutab Jass oma suurt pead ja kõlkitab sente vestitaskus ning vahib kurja näoga läbi sarvprillide võlglaste poole.

Jassi suur sõber klassiajakirja toimetaja on väikesekasvuline clav noor-meis, kelle teravat häält võib tihti tunni ajal kuulda, kui ta õppetööd mõne tabava märkusega võrtsitab. Ta lubab igal aastal nime muuta ja Tallinnasse kolida, mis aga senini pole teostunud. Klassinimistus on ta määrganud Ivar Grünthal'ina. Tal näib olevat luuleannet ja ta deklameerib sageli oma värsikesi mõnel omavahelisel koosviibimisel. Kui ta heas tujus on, tantsib ta Jassiga polkat ja laulab „Viljandi paadimeest“.

Need on P V klassi iseloomulikumat õpilased, kuid ega teisedki oma elurõõmu ja omaduste poolest maha jää. Kokkuvõttes on see töökas ja korralik lõpuklass, kes oma tubli klassijuhataja hr. Miti hoole all püüab läbistada selle sõela, mis on seatud progümnaasiumi ja gümnaasiumi vahele.

I. Novek

Reaalkooli abituriente

Kolme aasta jooksul oleme kasvanud ühiseks pereks. Tunneme üksteist ligemalt, teame mõndagi kaaslaste elust. Igaüks on erinev; igaüks on endale saanud koha kaasõpilaste mälestusis. Valin omapärasemaid kujusid ja püüan neid tutvustada teistele.

Klassi esimeseks isikuks on klassivanem Põnks. Teda võib kohata vahe-

tundidel väiksemate õpilaste koridoris või selle ümbruses. Oma kohuseid täidab ta hästi, püüdes leevendada karistusi ja hoolitsedes klassi murede eest. Klassile on ta saanud eeskujuks sõbralikkuse ja hea tujuga. Tervishoiu tunnis täidab ta muidki ülesandeid — õpetaja nentis nimelt, et ta ühes oma abiga tegevat klassile nalja. Mine tea,

Reaalkooli III kl.

vahest ongi õigus. Kaasõpilaste arvamus järgi on Põnks tubli sportlane ja hea õppur. Igast ainest, välja arvatud võimlemine, kirjutab ta konspekti ja imelikul kombel suudab peale selle veel õppidagi. Kui veel pallimängutundidest osavõttu arvestada, peab tõesti Põnksu tunnistust nähes imestuma.

Tõsise intelligenti esindajad veedavad osa vahetundidest kooperatiivis. Väiksem on küll priimus, kuid suurem kannab prille ja jätab nähtavasti sellepärast targema inimese mulje. Pastoriks hüütakse teda, küllap puhtast kadusest. Teda võib harva õhtul linnas liikumas näha, sest õpilasel, kes kõike õigeaegselt ja korralikult õpib, ei jätku selleks aega. Ta leiutas ka uue süsteemi klassitööde paremaks kirjutamiseks: puududa päeval enne rasket klassitööd. Kergemate puhul seda loomulikult rakendada ei saa, sest vähe jääks päevi koolikäiguks. Pastor saab kõikidega hästi läbi. Ta on olnud klassi kassuriks ja nüüd evib ta vastutusriikka koha kooperatiivis.

Kui rääkida intelligenti esindajaist, oleks ülekohus jätta mainimata ka füüsiliselt tublimat. Statistiliste andmete põhjal on klassi kaaluvamaks kujuk Pats. Tavaline koolipink ei pea tema all üle aasta vastu. Sellise olukorra

saavutamine on Patsu enda saladuseks. Rahul ta aga sellega pole: hoolsalt käib ta pallimängutundides, lootes sellega vähemalt Dick'i tasemele langeda. Tagajärgi näeme tulevikus. Kui Pats ajalugu vastama läheb, koputatakse naabril õlale — vaata ja kuula! Meil nimelt on head õpilased, ei räägi kogu tunni jooksul sõnakestki kõrvalistest asjadest. Kuulatakse huviga, vahetunnil õnnitellakse Patsu aine huvitava ja sisuka ettekandmise eest. Pats on mitmes ringiski tegev.

Agaratest sporditegelastest pole meie klassis puudust. On poksijaid, hüppajaid, pallimängijaid ja muude spordialade harrastajaid. Tähelepanuväärivamaid neist on Ats, mitmekülgne sportlane ja keskkooli parim korvpallur. Hea jooksjana liigub ta vahetundidel koridorides ringi ja raske on teda tabada. Ehtne sportlane, isegi õppimisega tekib tal vahel raskusi. Hea pealehakkajana lööb ta aga kõikjal läbi ja on tõenäoliselt üks gümnaasiumiõpilase kandidaate.

Oleks veel paljudest kirjutada. Meil on teenelisi muusikamehi, on malemeistreid, kes kooliturniiril pinevas heitluses edukalt võistlevad viimaste kohtade pärast; on noorkotkaid, on kaitseliitlasi. Igähel on oma tähtsus klassi elus. Aga jätkub ehk neistki.

Ülevaade Õpilaskonna tegevusest

„Mii-lang“ on igal aastal avaldanud lühikesi ülevaateid Õpilaskonna tegevusest. Nende ülevaadete kaudu on võimalik saada mingisugust pilti õpilasetegevusest meie gümnaasiumis. Möödunud aastase „Mii-langu“ ilmumata jäämise tõttu puudub selline kokkuvõtlik ülevaade 1937./38. õppeaastast. Seepärast on loomulik, et püüame vaadelda nullust Õpilaskonna ja ringide tegevust, niipalju kui see on tagant järele veel võimalik. Et 1938./39. õppeaasta on veel käsil ja nii mingite kokkuvõtete või ülevaadete tegemine osutub varajaseks, siis püüame käesoleva aasta suhtes piirduda vaid mõningate tähtsamate kavatsuste ja ürituste märkimisega.

Üldiselt oli 1937./38. õppeaasta õpilasetegevuse alal teatavaks mõõna-ajajärguks. Ei ole esile tõsta mingeid suuri Õpilaskonna ühissetevõtteid ega saavutisi. Ringid enamikus elasid samuti omaette ja vaikselt. Peeti ju küll referaate, korraldati ekskursioone, kursusi jne., puudus aga tavaline elav hoogsus, kõiges tundus loidust.

Üht-teist siiski saavutati ja tulemused mõningatel aladel olid koguni rõõmustavad ning lootustandvad.

Õpilaskonna tegevus algas Õpilaskonna juhatause valimisega oktoobri keskel. Selle põhjal kujunes Õpilaskonna juhatause koosseis järgmiseks: juhataja J. Tõnso (G V-b), abijuhataja A. Naaris (G V-b), sekretär O. Vanker (G I-b), laekur V. Vende (G I-a), kroonik A. Raidal (G I-a), arhivaar U. Kook (G V-a) ja abisekretär A. Kreil (G V-b). Asemikkudekogu juhatajana toimis K. Juudas (G V-b).

Oma 13. aastapäeva tähistas Õpilaskond traditsioonilise piduõhtu korraldamisega 5. III 38. Ajakiri „Mii-lang“ jäi välja andmata kaastöö vähesuse tõttu. Muidu piirdus Õpilaskonna juhatause töö enamvähem üldjuhtimisega.

Õpilaskonna allorganitena teotsesid 10 ringi. Nende tegevus tervikuna õieti moodustabki Õpilaskonna tegevuse, millest püüame anda allpool lühikese ülevaate.

Dramaatiline Ring esines näidandiga Vanemate Komitee peol, andis deklamaatoreid kooliaktusteks ja hankis soodustusi „Vanemuise“ etendustel hinnaalanduse saamiseks.

Füüs.-Mat.-Loodustead. Ringi tegevus on olnud erialaline-teaduslik. On täiendatud ringi raamatukogu, korraldatud referaatõhtu ja paar ekskursiooni (A. Le Coq'i õlletehasesse ja Ratniku metallitehasesse).

Humanitaaringi tegevus oli normaalselt intensiivne. Korraldati referaatõhtuid, üldtunnid A. Kitzberg'i ja G. Byron'i surmapäevade puhul. Soome keele kursustest, mida juhatas õpetaja J. Käosaar, võeti elavalt osa. Ekskursioonidena külastati ülikooli raamatukogu ja riigi Keskarhiivi. 15. XI 37 väljakuulutatud kirjandivõistlusel saavutas esimese auhinna õpil. E. Liblik.

Karskusringi tegevuses oli kavatsatud suurema üritusena karskuskursus koos ENKSTG Karskusringiga „Aita“. See kursus katkes aga juba peale esimesi loenguid osavõtjate vähesuse tõttu. Ometi olid kõnelejaina ette nähtud sellised nimed nagu J. Tõnisson, mag. Elango, E. Kubjas jt. Karskusküsimuste ja Emadepäeva puhul korraldati aktused. Ringi aastapäeva pühitseti teeõhtuga.

Klassikaring korraldas töökoosolekuid ja referaatõhtuid tutvumiseks rooma kirjanduse ajajärgudega, antiikfilosoofia probleemidega ja kreeka ning ladina vana-sõnadega. Täiendati ka ringi raamatukogu.

Kunstiring asutati alles möödunud aastal ja asus teotsema kümnenda ringina meie õpilaskonnas. Arvestades ringi lühikest tegevusiga saadeti korda küllaltki palju. Vabariigi 20-ks aastapäevaks anti välja linoollõigete album, milles esineb 20 õpilast 25 originaaltöoga. Kunstiringlaste poolt on tehtud ka dekoreerimistöid pidudel ja aktustel.

Maleringi tegevus seisis peamiselt mitmesuguste turniiride korraldamises. Osavõtt nendest oli elav. Simultaane andsid hr. Vendelin (vankri etteandmisega 18 osavõtja vastu võiduprotsent 27) ja õpilane Rumma (14 osavõtja vastu võiduprotsent 60). Tartu Kolledžit võideti 12^{1/2} : 2^{1/2}.

Muusikaringi tegevus on piirdunud peamiselt sümfonia- ja puhkpillide-orkestri esinemistega aktustel ja pidudel. Peale

**Asemikudekogu ja
Õpilaskonna allorganite
juhid 1938./39. õ. a.**

Istuvad vasakult: H. Kuulman G II-a (Kunstiring), H. Unt G II-a (Asemikudekogu abiesimees, Dramaatiline Ring), R. Sepp G II-a (Asemikudekogu esimees, Humanitaaring), K. Alt G I (Asemikudekogu sekretär), K. Rämmal G I (Spordiring).

Seisavad vasakult: A. Rumma G I (Malering), O. Koppa G II-a (Klassikaring), E. Alver G II-a (Karskuring), O. Kibe G II-a (Kooperatiiv), A. Piip G II-a (Füüs.-Mat.-Loodt. Ring), A. Puusaag G II-a (Kotkaring), E. Sume G II-b (Usulis-eeiline Ring), A. Pender G I (Muusikaring).

selle muretseti uusi noote, osteti uusi muu- sikariistu ja korrastati vanu.

Spordiring on vanim ja suurim meie ringidest. Ta võtab osa TKSE üritusist. 1937./38. õppeaasta oli selles mõttes võrdle- misi edukas. Nii saavutati Tartu koolide teatejooksu võistlusil kaks esikohta ja üks teine koht. TKSE poolt korraldatud kerge- jõustikuvõistlusil tuldi teisele kohale ja koolidevahelistel käsipallivõistlustel tuldi nii võrk- kui ka korvpallis esimesele kohale, kuigi meistritiitel jäi välja andmata. Ringi sisemisest tegevusest võiks märkida klassi- devaheliste käsipallivõistluste korraldamist.

Usulis-eeiline Ring korraldas kaks referaatõhtut. Ringi liikmed esinesid hommikupalvustel koolis. Ka ringi raama- tukogu täiendati ning korraldati. Kavat- setud kontsertjumalateenistus jäi hr. Wirk- hausi haiguse tõttu ära.

Õpilaskonna Kooperatiivi te- gevus on sammunud endisi radu. Kassa läbi- kõik on püsinud eelmise aasta tasemel.

Laenu-Hoiu Fond teotes eelmise aasta eeskujul septembrist 1937 kuni ap-

rillini 1938. 1938. a. oli hoiale toodud kr. 165.—, sellest kr. 145.79 tšekkide, muu osa piletite vastu. Fondi kassa keskmine seis oli kr. 25.—. Laenu operatsioone tehti kr. 23.— ulatuses.

Väljaspool kooli teotseb Õpilaskonna organina Õppurmalevkonna I kompanii, liik- mete arvult suurim Õppurmalevkonnas.

Ka noorkotkaste Treffneri Malevkond, eriti ratsarühm on teotsenud energiliselt. 1937. a. novembris asutati Õpilaskonna juurde topeltkvartett praeguse G. II klassi lauluhuviliste õpilaste poolt. Kvarteti esi- nemised pidudel ja aktustel on saavutanud hea menu.

Õpilaskonna tegevus tänavusel 1938./39. õppeaastal on alles hoogu võtmas, kuid juba senistest ettevõtetest ja kavatsustest võib loota, et käesolev aasta kujuneb tublisti ela- vamaks ja tegevusrikkamaks eelmisest.

Õpilaskonna juhatusse kuuluvad tänavu: (juhatajana O. Vanker (G II-b), abijuhatajana A. Raidal (G II-a), sekretärina V. Kruuspere (G-I), laekurina V. Vende (G II-a), krooni- kuna V. Eller (G II-a), arhivaarina V. Tõ-

nisson (G II b) ja abisekretärina O. Stolzen (G I).

Asemikkudekogu juhatusse kuuluvad: juhatajana R. Sepp (G II-a), abijuhatajana H. Unt (G II-a) ja sekretärina K. Alt (G I).

Ringide tegevuses ja tegevuskavades võib länavu märkida suurema tähelepanu osutamist suhete loomisele teiste koolidega.

Peale mitmesuguste referaatõhtute ja aktuste, mis esinevad peaaegu iga ringi tegevuskavas, kavatsevad Dramaatiline, Huma-

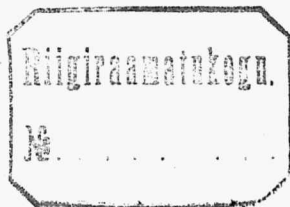
nitaar- ja Klassikaring korraldada suurema ühisettevõttena kõne- ja diktsioonikursuse.

Senistest saavutistest vääril veel tähelepanu Spordiringi edukas esinemine TKSE poolt korraldatud kergejõustiku-võistlusil, tuldi nimelt teisele kohale.

Kõikide ringide kavatsuses leiame palju väärtuslikku ning kaunist, ja kui need kavatsused tõesti teostuvad, siis jääb meil üle vaid rahul olla. Lootusi selleks on.

S. S. ja A. R.

Fotod Hinto ja Ehapalu.

SISUKORD

1. Saateks. — O. Vanker	1
2. Jooni H. Treffneri Gümnaasiumi allorganite kujunemisest. — E. Liblik	2
3. Kainimadal. — O. Kruus	8
4. Sügis. — H. Kuulman	10
5. Sügisspliin. — L. Nõges	11
6. Ühe tee. — R. Sepp	13
7. Õhtu. — E. Ilves	15
8. Sõpradega jõel. — H. Malin	16
9. Meie talu suurtuba. — S. Solon	18
10. Rauk. — H. Kuulman	19
11. Sõber. — O. Kibe	20
12. Õhtu uisuteel. — E. Lipke	21
13. Kas tuleb? — H. Kuulman	22
14. Leedu Sahara. — J. Klein	23
15. Talv. — H. Kuulman	24
16. Lühilaine-amatõrism. — A. Piip	25
17. Juhan Liiv'i 25.-ndaks surmapäevaks. — H. Kuulman	31
18. Hugo Treffnerist ja Akadeemiast. — K. Morgen	32
19. Uni. — A. Raidal	34
20. Progümnaasiumi lõpuklassist. — I. Grünthal	35
21. Reaalkooli abituriente. — I. Novek	36
22. Ülevaade Õpilaskonna tegevusest. — S. S. ja A. R.	38

KOGU PERE

LEIAB OMALE VAJALIKU
MOE-, PUDU- JA PESUÄRIST

VENNAD LEPP

TARTUS, KAUBAHOOV 2 JA 3

Õpilastelehe

lugejal on maailm ja selklused
kodus.

R. JAKOBSON

TARTUS, UUSTURG 8

*Soovitan kooliõpilastele
suures valikus vormi-
mütse tuntud headuses,
meesterahva viltkübaraid,
spordimütse*

F-MA KARL UNGER

TARTUS, ÜLIKOOI 26. TEL. 5-57

Raamatukõitmise ja kirjutus-
materjali kauplus

Igasuguseid materjale ja plaane
mudellennukite ehitamiseks

Trefnecistid!

*Ainult paarkümmend pikka
sammu, ja kohe*

Hans Raagi äris

*Rüütli 15, kus rikkalikud
koolitarvete tagavarad*

UUDISSARI TEOTAHTELISELE NOORUSELE

MEHED, MAAD JA MERED

ILMUNUD

Fr. Nansen. SUUSKADEL LÄBI GRÖÖNIMAA. Hind kr. 3.80
 M. Johnson. SIMBA. FILMIKAAMERAGA AAFRIKA SAVANNIDES.
 Hind kr. 3.40

ILMUMISEL

Sven Hedin. MINU ELU MAADEAVASTAJANA, 2. köites. Joh. L. Idriess.
HOODOO. Uurimusretk Kesk-Austraaliasse. H. W van Loon. **MEHED JA
 MERED.** 7000 aastat meresõitu. Sir Francis Younghusband. **LOODUSE
 SÜDA.** W. Beebe. **923 MEETRIT MERESÜGAVUSES.** Thomas Daring.
LOODUSVARADE OTSINGUL. Richard E. Byrd. **LENDURID KUUENDA
 MAAILMA KOHAL.**

Soodustatud eeltellimishinnad:

KOHEMAKSETAVAS RAHAS KR. 24.—.
JÄRELMAKSUGA Kr. 27.—. Tellimise andmisel tuleb tasuda Kr. 3.— ja
 iga köite kättesaamisel Kr. 2.40. Kalingurköites on sari Kr. 8.— ja raama
 tukoguköites Kr. 4.50 kallim.

KIRJASTUS-OSAÜHING „LOODUS“

TARTU, ÜLIKOOLI 18, TEL. 4-35

TALLINN, KINGA 6, TEL. 411-92

Rikkalikumas valikus kodumaa ja inglise

palitu-
 mantli-
 ülikonna-
 ja püksi-

riideid

- *Õpilaste kalevi- ja
 palituriideid*
- *Kraenahku*
- *Kummimantleid*

Suure valmisüleriiete osakond:

palituid, jopesid, mantleid ja ülikondi

F-ma M. Jänes, Tartus,

KAUBAHOOV 8-9-10-11-12
 TELEF. 5-91

AKADEEMILINE KOOPERATIIV

RAAMATU- JA KIRJUTUSTARVETE-
KAUPLUS

TARTU, ÜLIKOOLI 15, TEL. 63 ja 19-24

L A O S :

Parim ja suurim valik inglise
noorsoo ja muud kirjandust
hinnaga alates 10 sendist

Prantsuse kirjandust jne.

TUTVUGE
MEIE RAAMATULAOGA

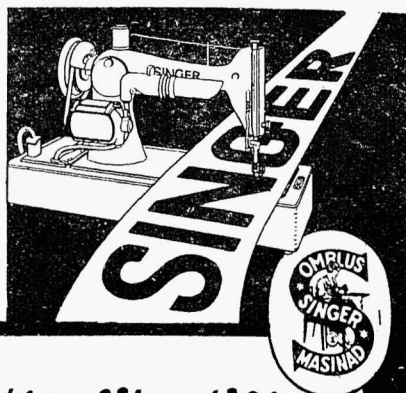
KÕIGE SOODSAMALT OSTATE
KÕIKI KAUPU

Kullasepp Joh. Alt'i ärist

*
Kulla- ja
kellasepa
parandus-
tökojad

*
Õpilastele
suur
hinnaalandus

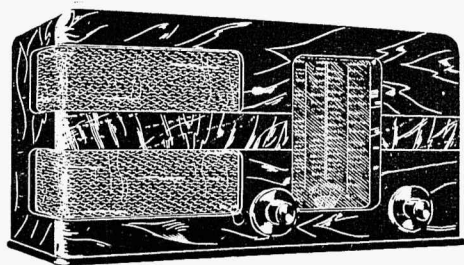

*Kvaliteedilt
vanaema-aegne —
ehitusviisilt
ülimoodne on
SINGER*

*õmblusmasin.
Seda tõendab
kogu maailm!*

E. W. JÜRGENS
ÜLIKOOLI 2. TEL. 7-88

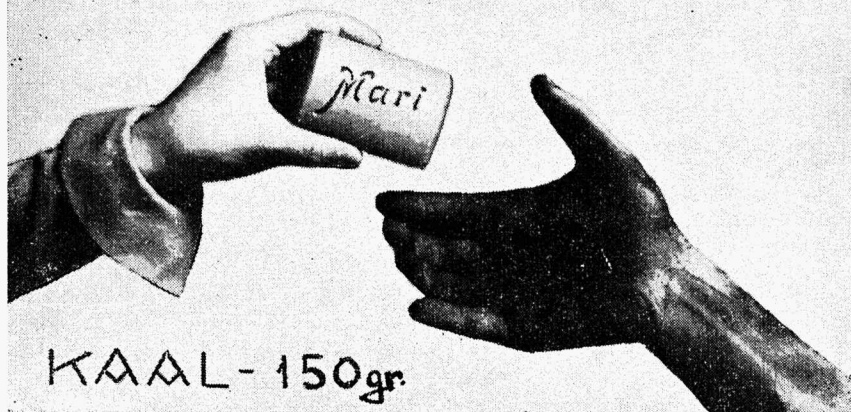
TÄISÜHING

„ARE“

TARTUS, SUURTURG 10
TELEF. 18-80

Raadio-aparaadid ja osad • Fotoaparaadid ja tarbed •
Igasuugused elektrimootorid, majapidamisriistad ja hõõglambid •
Jalgrattad, mootorrattad • Kuivelemendid, akud, anood- ja
taskulambipatareid jne. jne. • Soodus järelmaks

A. FREDERKING

KAAL - 150gr

ESITAME AINULT KVALITEET-RAADIOVASTUVÕTJAJD:

Philips

Blaupunkt

T. Telefonivabrik

Are

Echo

Nõudke hinnakirju!

Üla ine.

K/M VENNAD PRÜÜS

TARTUS, KAUBAHOOV 20/21. TEL. 12-92, 16-92

OSAKONNAD: VALGAS, PETSERIS

U-Ü. „MAJA“

JOH. TALLO & CO

TARTU, RIIA 49. TEL. 16-17 JA 4-00

Soodsamalt müügil

ehitusmaterjal,
vesivarustuse- ja elektri-
sisseseaded,
jalgrattad

Tähelepanu!

Õppurid, ostes koolitarbeid HTG kooperatiivist toetate õpilaskonna isetegevust.

Peale koolitarvete on kooperatiivis müügil ajakiri „Tuleviku rajad”.

HEAS KVALITEEDIS —
SOODSATE HINDADEGA

Koolitarbeid:

portfelle
ranitsaid
kohvreid

soovitab suures valikus

O. Sõmermaa

TARTUS, SUURTURG 4

FOTOAPARAATIDE
JA -TARVETE LADU

U-U. „ROTA”

SUURTURG 3, TELEF. 17-45

ÕPILASTELE
ERITI SOODNE OSTUKOHT

RAAMATUID — uusi ja tarvitatud
TAPEETE — maitsekaid ja odavaid
SEEMNEID — aedvilja, lillede ja söögi-
juurikate kasvatamiseks

ostate odavamalt ja soodsamalt

F. Vanatalu ärist
Tartus, Võidu 11, tel 3-97

PAREMAT NÄGEMIST — SUUREMAT TÖÖVÕIMET

SAAVUTATE

OPTIKA ERIÄRI

ilmakuulsate prilliklaasidega.
Kõigis optikas ettetulevates
küsimustes annab Teile nõu
Berliinis diplom. silmaoptik

B. SCHULTZE

RÜÜTLI 10

Spordil
Matkal
Vannis

Veronika

Palmõli seep!

O.-ü. J. G. Krüger

Raamatukauplus

Tartu. Rütli 11

TRÜKIKODA

„VARRAK“

TARTUS, SUURTURG 2

TELEF. 3-20

Parimaid sukki, sokke, pesu, triiksärke,
kaelasidemeid, kaabusid jne.

ostate odavasti

JOH. ROOSIPUU
kaubamaja

Tartus, Suurturg 14

TEADLIK OSTJA OSTAB KÕIK

**ÕPPETARBED JA
KIRJUTUSMATERJALI**

Õ-K.

»KOOLIVARA'ST«

VÕIDU 10. TELEF. 8-29

**SOODNE OSTUKOHT
ÕPILASTELE**

- RAAMATUD
- KIRJUTUSTARBED
- JOONESTUS- JA
- MAALIMISTARBED
- PABERIKAUHAD
- TRÜKITÖÖD
- KÕITETÖÖD
- KUNST-NAHATÖÖD

OMA KIRJASTUS // PEALAOD

POSTIMEHE

**RAAMATU- JA
KIRJUTUSMATERJALIKAUPLUS
TARTU, SUURTURG 16, TEL. 2-50**

- FOTOKEMIKAALID
- FOTOTARBED
- FOTOAPARAADID

suures valikus, soodsa hinnaga

A-S. PROV. JULIUS LILL

RÜÜTLI TÄN. 10

**TALISPORDI- JA
VÕIMLEMISTARBEID**

J. KIVASTIK

**TARTUS, RÜÜTLI 8
TEL. 602**

MOODSAIM JA TÄIUSLIK

***Ajakirjanduse kontor
Tartu südalinnas***

**NOORSOOKIRJANDUS / KOOLITAR-
BED / RAAMATUID / AJAKIRJU**

Suurim valik. Kiire ja soodne
tellimiste täitmise kodu- ja välismaalt.

R. Krönström

VÕIDU 2, TEL. 4-55, 16-45

Kasutage meie soodsaid ettetellimisi

ALGUPÄRASTE TEOSTE IV SARI

10 ALGUPÄRAST TEOST KÜMNELT TUNNUSTATUD AUTORILT:

- A. Antson: **Sina ei pea mitte himustama...** — romaan
A. Gailit: **Karge meri** — romaan
E. Hiir: **Palgest palgesse** — luuletuskogu
K. A. Hindrey: **Lembit** — ajalooline romaan
A. Jakobson: **Oktoobrituul II** — romaan
J. Kärner: **Õsiti kumavad linnad** — romaan
O. Luts: **Mälestused X**
A. Mälk: **Meretuultes** — novellikogu
R. Roht: **Inimsaatused** — romaan
P. Vallak: **Lambavarga Näpsi lori jutte** — novellikogu

Sarja soodustatud ettetellimishind: kohemaksetavas rahas kuni 15. detsembrini s. a. kr. 26.—
Osadeviisi tasudes kr. 27.—. Sellest tasuda tellimise andmisel kr. 7.— ja iga teose ilmumisel kr. 2.—. Sari paremal paberil üleni linases köites (seljatrükk ehtsas kullas) on 10 krooni kallim

EESTI RAHVALEKSIKON

Ilmub 10 vihus, iga vihk vähemalt 100 lk. kokku üle 1000 lk. Seni ilmunud I, II, III ja IV vihk.

Soodustatud ettetellimishind korruga makstes kr. 9.—

Osadeviisi tasudes kr. 1.50 iga vihu eest, vihu kättesaamisel

Tellinud „Eesti Rahvaleksikoni“ olete muretsenud enesele parima nõuandja kõigil teadusaladel

SÕJAKIRJANDUSE SEERIA II SARI

SARJAS ILMUVAD JÄRGMISED RAAMATUD:

- Agricola: **Salaluure tungib läbi rinde.** Tõlk. J. Kärner
Ed. Grosschmidt-Suursepp: **Valge rinne**
A. Hinnom: **Läti küttidega Maailmasõjas**
T. E. Lawrence: **Seitse tarkuse sammast.** 2 köites. Tõlk. A. H. Tammsaare

Soodustatud ettetellimishind:

Kohemaksetavas rahas kr. 16.— osade viisi makstes kr. 18.—. Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel kr. 6.— ja iga köite kättesaamisel kr. 2.40

Sari paremal paberil üleni linases köites (seljatrükk ehtsas kullas) on 5 krooni kallim

SENI ILMUNUD:

Agricola: Salaluure tungib läbi rinde.	Hind broš. kr. 2.75
Ed. Grosschmidt-Suursepp: Valge rinne.	„ „ „ 4.50
A. Hinnom: Läti küttidega Maailmasõjas.	„ „ „ 3.90

O-Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“ TARTUS

Tartus, G.-Adolfi 8, Tel. 2.66 Posti jooksev arve nr. 2232